



MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 193 (XXXVII) — Nr. 204

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 10 martie 2025

SUMAR

Nr.	Pagina	Nr.	Pagina
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI			
175.	2	184. — Hotărâre privind aprobarea numărului de autoturisme necesar desfășurării activităților specifice de către Societatea Națională de Transport Gaze Naturale Transgaz — S.A.....	9
176.	3	ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
178.	4	3.094/2024. — Ordin al ministrului culturii privind declararea imobilului monument istoric cod LMI CL-II-m-B-14656, cu denumirea Casă, având nr. CF 28470, amplasat în Str. Independenței nr. 156, municipiul Călărași, județul Călărași	9
181.	5	267. — Ordin al ministrului dezvoltării, lucrărilor publice și administrației pentru aprobarea reglementării tehnice „Normativ privind securitatea la incendiu a construcțiilor, indicativ P 118/1-2025”	10
182.	6–7	ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI	
183.	8	Hotărârea din 23 aprilie 2024 în Cauza Zăicescu și Fălticaneanu împotriva României	11–30
		★	
		Opinie parțial disidentă	31
		ACTE ALE CAMEREI CONSULTANȚILOR FISCALI	
		4. — Hotărâre privind convocarea Conferinței ordinare anuale a Camerei Consultanților Fiscali	32

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind înființarea pe lângă Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării” a unei activități finanțate integral din venituri proprii pentru finanțarea Programului național „Rangerii juniori”

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 67 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — (1) Se aprobă înființarea pe lângă Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării” a unei activități finanțate integral din venituri proprii pentru finanțarea Programului național „Rangerii juniori”, denumită în continuare *Activitate*.

(2) Din veniturile proprii realizate prin Activitate se asigură finanțarea activităților în cadrul Programului național „Rangerii juniori”.

(3) Veniturile proprii ale Activității se constituie din sumele virate de Administrația Fondului pentru Mediu în temeiul Ordinului ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1.712/2024 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului național „Rangerii juniori” vizând educația și conștientizarea tinerilor privind protecția mediului.

Art. 2. — (1) Cheltuielile curente care se efectuează pentru realizarea Activității prevăzute la art. 1 alin. (2) se finanțează integral din veniturile proprii prevăzute la art. 1 alin. (3).

(2) Bugetul de venituri și cheltuieli pentru Activitate se întocmește la venituri pe surse de proveniență, iar la cheltuieli după natura și destinația acestora, potrivit clasificății bugetare.

(3) Fundamentarea, elaborarea, aprobarea și executarea indicatorilor din aceste bugete se fac cu respectarea prevederilor legale în vigoare.

(4) Excedentul anual rezultat din execuția bugetului de venituri și cheltuieli aferent Activității prevăzute la art. 1 se reportează în anul următor și se utilizează cu aceeași destinație.

(5) Execuția de casă a bugetului de venituri și cheltuieli al Activității se realizează prin Trezoreria Statului, conform prevederilor legale în vigoare.

(6) Raportarea execuției de casă a bugetului de venituri și cheltuieli al Activității se efectuează în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

(7) Activitatea se încadrează la capitolul bugetar la care este încadrată instituția publică care o organizează.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
Marian Neacșu
p. Viceprim-ministru, ministrul afacerilor
interne,
Romeo Simionescu,
secretar de stat
Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,
Tánczos Barna
Ministrul mediului, apelor și pădurilor,
Mircea Fechet

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind trecerea unui imobil din domeniul public al statului și din administrarea Tribunalului Olt în domeniul public al municipiului Slatina, județul Olt

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, al art. 292 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, precum și al art. 869 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — (1) Se aprobă trecerea imobilului cu nr. MF 37893 — Judecătoria Slatina din domeniul public al statului și din administrarea Tribunalului Olt în domeniul public al municipiului Slatina, județul Olt, potrivit anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

(2) După preluare imobilul va avea destinația de sediu pentru funcționarea unor servicii publice locale.

Art. 2. — Predarea-preluarea imobilului prevăzut la art. 1 se face pe bază de protocol încheiat între părțile interesate,

în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri.

Art. 3. — Ministerul Justiției își va actualiza în mod corespunzător datele din evidența cantitativ-valorică și, împreună cu Ministerul Finanțelor, va opera modificările corespunzătoare în anexa nr. 11 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare.

PRIM-MINISTRU

ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

Marian Neacșu

Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,

Tánczos Barna

p. Ministrul justiției,

Mihai Pașca,

secretar de stat

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației,

Cseke Attila-Zoltan

București, 27 februarie 2025.

Nr. 176.

ANEXĂ

DATELE DE IDENTIFICARE
a imobilului care trece din domeniul public al statului și din administrarea Tribunalului Olt în domeniul public al municipiului Slatina, județul Olt

Numărul M.F./ Codul de clasificare	Codul de clasificare	Tipul bunului/ Denumirea	Elementele-cadru de descriere tehnică	Adresa	Anul dobândirii/ dării în folosință	Valoarea imobilului (lei)	Data la care bunul este înregistrat cu valoarea de inventar în evidența contabilă	Titularul dreptului de administrare și ordonatorul principal de credite (denumirea și codul fiscal)	Persoana juridică de la care se transmite imobilul/ C.U.I.	Persoana juridică la care se transmite imobilul/ C.U.I.
37893/ 8.29.09	8.29.09	Imobil/ Judecătoria Slatina	S + P + M Sc = 677 mp Sd = 1.456 mp Stere = 1.035 mp CF nr. 57544	România, județul Olt, municipiul Slatina, str. Lipscani nr. 49	2015	2.766.247,00	31.12.2022	Administrator — Tribunalul Olt — CUI 4394943; ordonator principal de credite — Ministerul Justiției — CUI 4265841	Statul român, din administrarea Tribunalului Olt/ C.U.I. 4394943	Municipiul Slatina/ C.U.I. 4394811

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE
privind desființarea Unității de asistență medico-socială
Săvârșin, județul Arad

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 172 alin. (5) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Începând cu data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, Unitatea de asistență medico-socială Săvârșin din subordinea Consiliului Județean Arad, cu sediul în comuna Săvârșin, județul Arad, str. Regele Mihai I nr. 52, se desființează.

Art. 2. — Persoanelor instituționalizate în cadrul Unității de asistență medico-socială Săvârșin li se vor asigura servicii sociale, medico-sociale, în funcție de particularitățile fiecăruia, de către furnizorul public de servicii sociale: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad și/sau de către unitățile sanitare din rețeaua Consiliului Județean Arad: Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad, Spitalul de Psihiatrie Căpâlnaș, respectiv de Spitalul de Psihiatrie Mocrea, potrivit prevederilor Hotărârii Consiliului Județean Arad nr. 290 din 26.09.2024 privind aprobarea inițierii desființării Unității de asistență medico-socială Săvârșin, județul Arad.

Art. 3. — (1) Personalul de specialitate medico-sanitar și auxiliar sanitar care își desfășoară activitatea în cadrul Unității de asistență medico-socială Săvârșin se preia pe locurile vacante din cadrul unităților sanitare din rețeaua Consiliului Județean Arad, cu încadrarea în normativul de personal, potrivit prevederilor Hotărârii Consiliului Județean Arad nr. 290 din 26.09.2024.

(2) Personalul tehnic, economic, administrativ și de întreținere care își desfășoară activitatea în cadrul Unității de asistență medico-socială Săvârșin se preia pe locurile vacante din cadrul unităților sanitare din rețeaua Consiliului Județean Arad, cu încadrarea în normativul de personal, potrivit prevederilor Hotărârii Consiliului Județean Arad nr. 290 din 26.09.2024.

Art. 4. — (1) Spitalul de Psihiatrie Căpâlnaș preia prin protocol de predare-preluare, încheiat în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, patrimoniul Unității de asistență medico-socială Săvârșin, județul Arad, stabilit pe baza situațiilor financiare întocmite potrivit prevederilor art. 28 alin. (11) din Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(2) La solicitarea ordonatorului principal de credite în subordinea căruia și-a desfășurat activitatea Unitatea de asistență medico-socială Săvârșin, unitatea Trezoreriei Statului închide conturile de venituri și cheltuieli bugetare ale acesteia, potrivit instrucțiunilor elaborate de Ministerul Finanțelor.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

Marian Neacșu

Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,

Tánczos Barna

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice
și administrației,

Cseke Attila-Zoltan

Ministrul sănătății,

Alexandru Rafila

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind actualizarea valorii de inventar a unui bun imobil aflat în domeniul public al statului și în administrarea Inspectoratului Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor Teleorman, instituție subordonată Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale

Având în vedere prevederile art. 21 și 22 din Ordonanța Guvernului nr. 81/2003 privind reevaluarea și amortizarea activelor fixe aflate în patrimoniul instituțiilor publice, aprobată prin Legea nr. 493/2003, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 3 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1.176/2024 privind aprobarea Normelor tehnice pentru întocmirea și actualizarea inventarului bunurilor din domeniul public al statului și ale inventarului bunurilor imobile din domeniul privat al statului,

în temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 288 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă actualizarea valorii de inventar a unui bun imobil aflat în domeniul public al statului și în administrarea Inspectoratului Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor Teleorman din subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, având datele de identificare prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale își va actualiza în mod corespunzător datele din evidența cantitativ-valorică și, împreună cu Ministerul Finanțelor, va opera modificarea corespunzătoare a anexei nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
Marian Neacșu
Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,
Tánczos Barna
Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,
Florin-Ionuț Barbu

București, 27 februarie 2025.
Nr. 181.

ANEXĂ

DATELE DE IDENTIFICARE
ale unui bun aflat în domeniul public al statului și în administrarea Inspectoratului Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor Teleorman din subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, pentru care se modifică valoarea de inventar

Nr. crt.	Nr. MF	Codul de clasificare	Denumirea	Elementele-cadru de descriere tehnică	Valoarea de inventar — lei —	Data la care bunul este înregistrat cu valoarea de inventar din coloana 5 în evidența financiar-contabilă	Titularul dreptului de administrare și ordonatorul principal de credite (denumire și cod fiscal)
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	35223	8.28.03	Clădire administrativă și laborator + anexe	Suprafață construită = 298 mp; suprafață desfășurată = 525 mp; regimul de înălțime = P + 1; suprafață teren = 620 mp; CF = 21927	1.264.389	31.05.2024	Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor Teleorman CUI 4253634 Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale CUI 4221187
TOTAL					1.264.389		

GUVERNUL ROMÂNIEI**HOTĂRÂRE**
pentru actualizarea valorii de inventar a unor imobile aflate
în aflate domeniul public al statului și administrarea Instituției
Prefectului — Județul Cluj din subordinea Ministerului
Afacerilor Interne

Având în vedere dispozițiile art. 21 și 22 din Ordonanța Guvernului nr. 81/2003 privind reevaluarea și amortizarea activelor fixe aflate în patrimoniul instituțiilor publice, aprobată prin Legea nr. 493/2003, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 288 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă actualizarea valorii de inventar a unor imobile aflate în domeniul public al statului și administrarea Instituției Prefectului — Județul Cluj din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, potrivit anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Ministerul Afacerilor Interne, împreună cu Ministerul Finanțelor, va opera modificarea corespunzătoare a anexei nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare.

PRIM-MINISTRU

ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:

p. Viceprim-ministru, ministrul
afacerilor interne,

Romeo Simionescu,
secretar de stat

Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,

Tánczos Barna

DATELE DE IDENTIFICARE
a imobilelor aflate în domeniul public al statului și în administrarea Instituției Prefectului — Județul Cluj din subordinea Ministerului Afacerilor Interne,
pentru care se actualizează valoarea de inventar ca urmare a reevaluării

Nr. MF	Codul de clasificare	Tipul bunului	Denumirea	Elementele-cadru de descriere tehnică	Adresa	Vecinătăți	Anul dobândirii/dării în folosință	Valoarea de inventar	Data la care bunul este înregistrat cu valoarea de inventar în evidența financiar-contabilă	Titularul dreptului de administrare și ordonatorul principal de credite	Situția juridică	
											Baza legală	Administrație/Concesiu/Folosință gratuită/închiriere
111522	8.29.13	Imobil	Palat administrativ	Teren și construcție Suprafață construită: 957 mp Suprafață desfășurată: 4.453 mp Regim de înălțime: Ds + P + 2E + mansardă parțial Teren în suprafață de 986 mp CF nr. 275986 Cluj-Napoca	România, județul Cluj, Bd. 21 Decembrie 1989 nr. 58, Cluj-Napoca	—	Anul dobândirii: 1994	Valoare construcție: 11.228.769,74 lei Valoare teren: 3.132.601,73 lei Valoare totală: 14.361.371,47 lei	29.12.2023	Instituția Prefectului — Județul Cluj CUJ 4288012 Ministerul Afacerilor Interne	Hotărârea Guvernului nr. 706/1994	în administrare
111525	8.29.13	Imobil	Corp clădire	3 garaje, 4 ateliere de întreținere Suprafață construită: 300 mp Suprafață desfășurată: 302 mp Centrală termică Suprafață construită: 15 mp Suprafață desfășurată: 15 mp Suprafață de teren: 500 mp CF nr. 283159 Cluj-Napoca	România, județul Cluj, Calea Dorobanților nr. 18-20, Cluj-Napoca	—	Anul dobândirii: 1994	Valoare construcție: 282.084,05 lei Valoare teren: 565.001,94 lei Valoare totală: 847.085,99 lei	29.12.2023	Instituția Prefectului — Județul Cluj CUJ 4288012 Ministerul Afacerilor Interne	Hotărârea Guvernului nr. 706/1994	în administrare
								Valoarea totală a imobilelor: 15.208.457,46 lei				

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind actualizarea valorii de inventar a unui imobil aflat în domeniul public al statului și în administrarea Ministerului Afacerilor Interne — U.M. 0338 Alba Iulia (Inspectoratul de Jandarmi Județean Alba), ca urmare a finalizării unui obiectiv de investiții și a reevaluării

Având în vedere dispozițiile art. 21 și 22 din Ordonanța Guvernului nr. 81/2003 privind reevaluarea și amortizarea activelor fixe aflate în patrimoniul instituțiilor publice, aprobată prin Legea nr. 493/2003, cu modificările și completările ulterioare, în temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 288 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă actualizarea valorii de inventar a imobilului cu nr. MF 37083 aflat în domeniul public al statului și în administrarea Ministerului Afacerilor Interne — U.M. 0338 Alba Iulia (Inspectoratul de Jandarmi Județean Alba), ca urmare a finalizării unui obiectiv de investiții și a reevaluării, conform anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Ministerul Afacerilor Interne, împreună cu Ministerul Finanțelor, va opera modificarea corespunzătoare a anexei nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:
p. Viceprim-ministru, ministrul afacerilor interne,
Romeo Simionescu,
secretar de stat
Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,
Tánczos Barna

București, 27 februarie 2025.
Nr. 183.

ANEXĂ

DATELE DE IDENTIFICARE

a imobilului aflat în domeniul public al statului și în administrarea Ministerului Afacerilor Interne — U.M. 0338 Alba Iulia (Inspectoratul de Jandarmi Județean Alba), a cărui valoare de inventar se actualizează ca urmare a finalizării unui obiectiv de investiții și a reevaluării

Nr. MF	Codul de clasificare	Tipul bunului	Denumirea	Elementele-cadru de descriere tehnică	Adresa	Vecinătăți	Anul dobândirii/dării în folosință	Valoarea de inventar	Data la care bunul este înregistrat cu valoarea de inventar în evidența financiar-contabilă	Titularul dreptului de administrare și ordonatorul principal de credite	Situția juridică	
											Baza legală	Administrare/ Concesiune/ Folosință gratuită/ Închiriere
37083	8.19.01	Imobil	45-115	Teren și construcții	România, județul Alba	—	Anul dobândirii: 1991	8.049.675,18 lei	15.03.2024	U.M. 0338 Alba Iulia (Inspectoratul de Jandarmi Județean Alba) CUI 4331430 Ministerul Afacerilor Interne	Ordin transfer nr. 26/1991	În administrare

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE
privind aprobarea numărului de autoturisme necesar
desfășurării activităților specifice de către Societatea
Națională de Transport Gaze Naturale Transgaz — S.A.

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 1 alin. (2) și art. 5 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 80/2001 privind stabilirea unor normative de cheltuieli pentru autoritățile administrației publice și instituțiile publice, aprobată cu modificări prin Legea nr. 247/2002, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Se aprobă un număr de 350 de autoturisme necesar desfășurării activităților specifice Societății Naționale de Transport Gaze Naturale Transgaz — S.A.

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru, ministrul finanțelor,
Tánczos Barna
p. Secretarul general al Guvernului,
Mihnea-Claudiu Drumea

București, 27 februarie 2025.
Nr. 184.

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE
ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL CULTURII

ORDIN
privind declararea imobilului monument istoric
cod LMI CL-II-m-B-14656, cu denumirea Casă,
având nr. CF 28470, amplasat în Str. Independenței nr. 156,
municipiul Călărași, județul Călărași

Având în vedere Referatul nr. 5.606 (2024) din 11 iunie 2024 pentru aprobarea proiectului Ordinului ministrului culturii privind declararea imobilului monument istoric cod LMI CL-II-m-B-14656, cu denumirea Casă, având nr. CF 28470, amplasat în Str. Independenței nr. 156, municipiul Călărași, județul Călărași,

în conformitate cu dispozițiile art. 13 alin. (1) pct. 2 lit. a) și ale art. 33 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul prevederilor art. 21 alin. (1) și (2) din Normele metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice, aprobate prin Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.260/2008, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 11 alin. (1) și (4) din Hotărârea Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul culturii emite următorul ordin:

Art. 1. — Se declasează din lista monumentelor istorice imobilul monument istoric cod LMI CL-II-m-B-14656, cu denumirea Casă, având nr. CF 28470, amplasat în Str. Independenței nr. 156, municipiul Călărași, județul Călărași.

Art. 2. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

p. Ministrul culturii,
Diana-Ștefana Baciuna,
secretar de stat

București, 25 iulie 2024.
Nr. 3.094.

MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI

ORDIN
pentru aprobarea reglementării tehnice
„Normativ privind securitatea la incendiu a construcțiilor, indicativ P 118/1-2025”

În conformitate cu prevederile art. 10 din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 2 din Regulamentul privind activitatea de reglementare în construcții și categoriile de cheltuieli aferente, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 203/2003, cu modificările și completările ulterioare, ale art. 5 pct. 31) din Hotărârea Guvernului nr. 477/2020 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2004 privind măsurile pentru organizarea și realizarea schimbului de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice, precum și al regulilor referitoare la serviciile societății informaționale între România și statele membre ale Uniunii Europene, precum și Comisia Europeană, cu modificările și completările ulterioare,

având în vedere Procesul-verbal de avizare nr. 10 din 15.01.2024 al Comitetului tehnic de specialitate CTS B — Siguranță în exploatare pentru construcții, Subcomitetul construcții civile, industriale și agricole, Procesul-verbal de avizare nr. 10 din 15.01.2024 al Comitetului tehnic de specialitate CTS C — Securitatea la incendiu pentru construcții în toate domeniile, respectiv pentru instalații în toate specialitățile, precum și Procesul-verbal de avizare nr. 3 din 23.10.2024 al Comitetului tehnic de coordonare generală și ținând seama de faptul că reglementarea tehnică a fost adoptată cu respectarea procedurii de notificare prevăzute de Directiva (UE) 2015/1.535 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 septembrie 2015 referitoare la procedura de furnizare de informații în domeniul reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 241 din 17.09.2015,

în temeiul art. 12 alin. (6) din Hotărârea Guvernului nr. 477/2020 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă reglementarea tehnică „Normativ privind securitatea la incendiu a construcțiilor, indicativ P 118/1-2025”, prevăzută în anexa*) care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — Prezentul ordin nu se aplică obiectivelor/proiectelor de investiții, indiferent de sursa de finanțare, publică sau privată:

a) ale căror lucrări sunt în curs de execuție la data intrării în vigoare a prezentului ordin;

b) pentru ale căror proiecte tehnice/studii de fezabilitate/documentații de avizare a lucrărilor de intervenții au fost inițiate procedurile de achiziție publică până la data intrării în vigoare a prezentului ordin, prin transmiterea spre publicare a anunțului de participare/emiterea invitației de participare;

c) ale căror proiecte tehnice/studii de fezabilitate/documentații de avizare a lucrărilor de intervenții au fost recepționate de investitorul public sau privat/beneficiarul public sau privat ori au fost depuse spre avizare/aprobare până la data intrării în vigoare a prezentului ordin;

d) ale căror proiecte tehnice sunt elaborate sau în curs de elaborare în baza studiilor de fezabilitate/documentațiilor de avizare a lucrărilor de intervenții menționate la lit. b);

e) pentru care au fost aprobați indicatorii tehnico-economici anterior intrării în vigoare a prezentului ordin;

f) pentru care există un contract de finanțare în vigoare la data intrării în vigoare a prezentului ordin;

g) pentru care există un certificat de urbanism emis, în termen de valabilitate la data intrării în vigoare a prezentului ordin, pe baza căruia a fost începută procedura de avizare;

h) pentru care la data intrării în vigoare a prezentului ordin există o autorizație de construire în termen de valabilitate, chiar dacă nu a fost făcut încă anunțul privind începerea lucrărilor, conform Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 3. — La data intrării în vigoare a prezentului ordin, Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 27/N din 7.04.1999 pentru aprobarea reglementării tehnice „Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P 118-1999”, publicat în Buletinul Construcțiilor nr. 7/1999, își încetează aplicabilitatea.

Art. 4. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și intră în vigoare în 60 de zile de la data publicării.

Ministrul dezvoltării, lucrărilor publice și administrației,
Cseke Attila-Zoltan

București, 28 februarie 2025.

Nr. 267.

*) Anexa se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul din șos. Panduri nr. 1, bloc P33, parter, sectorul 5, București.

ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

HOTĂRÂREA

din 23 aprilie 2024

În Cauza Zăicescu și Fălticineanu împotriva României

(Cererea nr. 42.917/16)

Strasbourg

Definitivă

23 iulie 2024

Art. 8 (+ art. 14) • Viață privată • Discriminare • Achitarea a doi ofițeri de armată de rang înalt anterior condamnați pentru infracțiuni legate de Holocaust, prin procedurile extraordinare ale recursului în anulare, necomunicate reclamanților, în calitate de victime ale Holocaustului, sau publicului • Rezultate și context al proceselor care au putut să aibă un impact suficient asupra sentimentului de identitate și a stimei de sine ale reclamanților • Suferință emoțională atingând „un anumit nivel” ori „pragul de gravitate” necesar • Art. 8 (+ art. 14) aplicabile • Principii dezvoltate în jurisprudență implicând declarații antisemite sau negarea Holocaustului aplicabile în prezenta cauză • Semnificația contextului de drept internațional și a normelor juridice comune internaționale sau naționale ale statelor europene • Rejudecări care au privit un aspect de interes public major • Păstrarea dosarelor în legătură cu condamnările inițiale și rejudecările de către serviciile secrete • Refuzul inițial de a permite reclamanților accesul la dosare fără o justificare rezonabilă • Neducerea în atenția publicului a achitărilor sau lipsa de acces la hotărârile judecătorești și la concluziile și motivările deciziilor de achitare au putut în mod legitim provoca sentimentele reclamanților de umilire și vulnerabilitate și le-au cauzat traume psihice. • Neoferirea de motive relevante și suficiente pentru acțiunile care au dus la revizuirea condamnărilor istorice, în absența unor noi probe, prin reinterpretarea faptelor stabilite istoric și negarea răspunderii funcționarilor statului pentru Holocaust, în pofida principiilor legislației internaționale • Acțiuni excesive ale autorităților care nu pot fi justificate ca fiind „necesare într-o societate democratică”

Art. 34 • Victimă • Nu este necesară stabilirea unei legături directe între actele săvârșite de cei doi ofițeri de armată și de reclamanți, ca infracțiuni îndreptate împotriva unui întreg grup de persoane, având în vedere destinul personal al reclamanților. • Posibilitatea pentru reclamanți de a susține că au suferit personal o traumă emoțională când au aflat de redeschiderea proceselor penale și de achitări • Posibilitatea pentru reclamanți de a avea interes personal în procesele care vizau stabilirea răspunderii unor ofițeri de armată de rang înalt în Holocaustul din România

Întocmită de grefă. Nu obligă Curtea.

Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

În Cauza Zăicescu și Fălticineanu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din: Gabriele Kucsko-Stadlmayer, președinte, Tim Eicke, Faris Vehabović, Yonko Grozev, Armen Harutyunyan, Ana Maria Guerra Martins, Sebastian Rădulețu, judecători, și Andrea Tamietti, grefier de secție,

având în vedere:

— Cererea nr. 42.917/16 îndreptată împotriva României și depusă la Curte conform art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către doi resortisanți români, domnul Leonard Zăicescu („primul reclamant”) și doamna Ana Fălticineanu („a doua reclamantă”) la 14 iulie 2016;

— decizia de a comunica cererea Guvernului României („Guvernul”);

— decizia de a autoriza prioritate cererii conform art. 41 din Regulamentul Curții;

— observațiile părților,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 7 noiembrie 2023 și 12 martie 2024,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

INTRODUCERE

1. Reclamanții au susținut că drepturile protejate de art. 3, art. 6 § 1, art. 8 și art. 14 din Convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție le-au fost încălcate prin achitarea a doi ofițeri de armată anterior condamnați pentru infracțiuni legate de Holocaust, în cadrul unor procese care nu au fost dezvoltate nici lor, în calitate de victime ale Holocaustului, nici publicului.

ÎN FAPT

2. Reclamanții s-au născut în 1927 și, respectiv, 1929 și locuiesc în București. Au fost reprezentați de doamna G. Iorgulescu, directorul executiv al Centrului de Resurse Juridice („CRJ”), organizație neguvernamentală română din București.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul guvernamental, cel mai recent doamna S.M. Teodoroiu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

4. Faptele cauzei se pot rezuma după cum urmează.

1. **Contextul istoric și judecarea în România a crimelor de război după Cel de-Al Doilea Război Mondial**

5. În septembrie 1940, prim-ministrul României Ion Antonescu a încheiat o alianță cu mișcarea politică românească de extremă dreaptă cu agendă antisemită incluzând adoptarea unei legislații antisemite care a dus, *inter alia*, la exproprierea bunurilor ce aparțineau românilor de origine etnică evreiască și la strămutarea internă a populației evreiești. La 22 iunie 1941, prin decizia prim-ministrului Antonescu, România a intrat în Al Doilea Război Mondial de partea Germaniei, pentru a-și

elibera teritoriile ocupate de Uniunea Sovietică în iunie 1940 ca urmare a Pactului Molotov-Ribbentrop încheiat în 1939. Această decizie a fost urmată de deportări ale evreilor în Transnistria (regiune din afara granițelor României, dar aflată sub administrația Guvernului României în perioada 1941-1944) și de trei pogromuri, implicând violențe în masă împotriva comunităților evreiești. Cel mai important a avut loc la Iași (oraș din regiunea Moldova, în nord-estul României) la sfârșitul lunii iunie/începutul lunii iulie 1941 și a dus la uciderea a mai mult de 13.000 de evrei, inclusiv copii.

6. Potrivit declarației sale, primul reclamant, care era în vârstă de 14 ani în iunie 1941 și locuia în Iași, este un supraviețuitor al pogromului de la Iași. A fost martor la uciderea tatălui său, a unchiului, a bunicului și a celui mai bun prieten. A fost apoi luat din locuința sa din Iași, urcat într-un „tren al morții” într-un vagon alături de 140 de persoane și plasat în ghetoul evreiesc din orașul Podu Iloaiei (în nordul regiunii Moldova). A fost eliberat după câteva luni și s-a întors acasă orfan. În raportul emis de Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România (*infra*, pct. 19), se arată că scopul pogromului de la Iași era să curețe orașul de evrei: mulți dintre aceștia au fost uciși pe străzile orașului la 28 și 29 iunie 1941, alții au fost încărcăți cu forța în vagoane de marfă cu scânduri bătute peste ferestre și au călătorit mai multe zile în condiții de neimaginat. Mulți au murit și alții au fost grav afectați de căldură și de lipsa de aer, de apă, hrană și de asistență medicală. Acele trenuri au ajuns la destinațiile lor — ghetourile Podu Iloaiei și Călărași — având doar o cincime dintre pasageri în viață și au fost ulterior supranumite „trenuri ale morții”.

7. Conform celei de-a doua reclamante, care avea 11 ani în 1941, aceasta a fost luată de la domiciliul său din Cernăuți (oraș din Bucovina de Nord — regiune cu o comunitate evreiască semnificativă și care a aparținut României în anii 1918-1940 și 1941-1944) și plasată într-un ghetou în așteptarea deportării în lagărele de concentrare din Transnistria. Acolo a avut acces limitat la hrană, a îndurat condiții precare de igienă, a suferit degerături la picioare și a fost obligată să poarte pe haine steaua galbenă a lui David. După un an în ghetou, a scăpat de deportare ascunzându-se în casa rudelor timp de trei ani, trăind cu frică, fără să iasă din casă și fără acces la educație.

8. În 1945, după semnarea acordului de armistițiu prin care s-a recunoscut înfrângerea României în Cel de-Al Doilea Război Mondial (*infra*, pct. 32) și după ce Partidul Comunist a intrat în guvernul României, au fost stabilite două tribunale ale poporului în temeiul Legii nr. 312/1945 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război (*infra*, pct. 33). Tribunalele au judecat drept criminali de război persoanele răspunzătoare, printre altele, pentru masacrele populației evreiești. Au fost administrate și examinate probe în raport cu aproximativ 2.700 de cauze privind aproape 4.000 de persoane suspectate de crime de război de către o comisie ai cărei membri au fost numiți prin decret regal la propunerea ministrului justiției (funcție deținută de Partidul Comunist) și care includea procurori civili și militari. În aproape jumătate dintre cauzele examinate, comisia a constatat existența unor probe suficiente pentru trimiterea în judecată a persoanelor suspectate. În baza acestor procese, fostul prim-ministru Antonescu a fost condamnat la moarte la 17 mai 1946 și executat o lună mai târziu. Activitatea tribunalelor speciale s-a încheiat în iunie 1946, deși unele sentințe au fost pronunțate ulterior.

9. La sfârșitul anilor 1940 și la începutul anilor 1950 a avut loc un nou set de procese ale criminalilor de război în fața instanțelor ordinare, în baza nou-adoptatei Legi nr. 291/1947 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de crime de război sau împotriva păcii ori umanității, așa cum a fost

modificată prin Decretul nr. 207/1948 pentru urmărirea penală a criminalilor de război (*infra*, pct. 33).

10. În acest context, în iulie 1951, R.D. (locotenent-colonel și fost șef al Secției a II-a din Marele Stat Major al Armatei Române) și G.P. (locotenent-colonel și fost șef de birou din cadrul Secției a II-a, sub directa comandă a lui R.D.) au fost acuzați de crime de război. În rechizitoriul redactat de un procuror din Cabinetul pentru crime de război din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București se afirma că „S. a II-a a M.St.M. [...] s-a transformat într-un instrument de aducere la îndeplinire, direct sau prin organele în subordine, a tuturor măsurilor cu caracter politic, rasial, de exterminare, concepute de conducătorii fasciști-germani și români”. Se mai menționa că cei doi acuzați cooperaseră cu șefii Serviciului Special de Informații (serviciile secrete române, care raportau direct fostului prim-ministru Antonescu și Marelui Cartier General al armatei române) la desfășurarea pogromului de la Iași și că ambii au participat direct la organizarea și desfășurarea deportărilor de evrei din Basarabia, Bucovina și Moldova.

11. Prin Hotărârea din 15 august 1953, Tribunalul București i-a condamnat pe R.D. și G.P. pentru crime de război și crime împotriva umanității în baza Legii nr. 291/1947 (*infra*, pct. 33), pentru că, în solidar: 1) au aplicat rele tratamente prizonierilor; 2) au cooperat cu Serviciul Special de Informații la înfăptuirea pogromului care a avut loc la Iași în iunie 1941; 3) au participat direct la organizarea și desfășurarea deportărilor de evrei din Basarabia și Bucovina. Motivarea hotărârii pronunțate de un complet al secției penale a instanței — compus dintr-un judecător și doi asesori populari (persoane din afara sistemului juridic alese de autoritățile locale pentru o perioadă de patru ani) și cu participarea procurorului — s-a bazat pe declarații ale martorilor și pe înscrisuri semnate de cei doi acuzați, care se găseau la dosarul întocmit de comisia de pe lângă tribunalul poporului (*supra*, pct. 8). Înscrisurile includeau corespondența trimisă de R.D. subordonatului său, G.P. (care se afla la Iași), în care se discutau aranjamentele practice în vederea deportării evreilor din acest oraș, corespondența Secției a II-a din Marele Stat Major către G.P. care supraveghea deportarea evreilor pe teren în diverse zone din Basarabia, Bucovina (inclusiv orașul Cernăuți) și Moldova și altă corespondență în care G.P. le trimitea superiorilor săi informațiile culese pe teren (de exemplu, informații despre încălcări ale securității în ghetoul din Podu Iloaiei). R.D. a susținut în propria apărare că măsurile luate împotriva evreilor la Iași fuseseră dispuse și executate direct de trupele germane și că el nu a fost implicat. G.P. a susținut că doar executase ordinele pe care le-a primit de la R.D. pentru a afla cum se efectua transportul evreilor. După ce a rezumat și a evaluat atât probele în favoarea, cât și pe cele împotriva acuzatului, instanța a decis că toate faptele, așa cum erau descrise în rechizitoriu (*supra*, pct. 10), erau pe deplin susținute de probe. R.D. și G.P. au fost condamnați la 15 ani și, respectiv, 10 ani de închisoare și muncă silnică, precum și confiscarea totală a averii. Hotărârea a devenit definitivă la 26 mai 1954 când recursul inculpaților a fost respins de Curtea Supremă de Justiție.

12. În 1955, Legea nr. 291/1947 a fost abrogată de Decretul nr. 421/1955 al Parlamentului pentru amnistierea unor infracțiuni și grațierea criminalilor de război (*infra*, pct. 34). În temeiul acestui decret, persoanele condamnate pe baza legii sus-menționate, inclusiv R.D. și G.P., au fost grațiate, iar părțile de pedeapsă rămase nu au mai fost executate. Ca urmare, R.D. și G.P. au fost eliberați din penitenciar. G.P. a murit la scurt timp după aceea.

13. În 1956, Președintele Curții Supreme a depus din oficiu un recurs în supraveghere împotriva ambelor hotărâri din 1953 și 1954 (*supra*, pct. 11) în măsura în care îl vizau pe R.D.

Prin Hotărârea din 5 martie 1956, recursul a fost admis și cele două hotărâri au fost casate — dar numai în raport cu R.D., deoarece G.P. murise între timp. Ca urmare, cauza a fost trimisă spre rejudecare pentru a se clarifica încadrarea juridică a faptelor și competența instanțelor militare de a soluționa cauze privind crime de război.

14. Prin Hotărârea din 24 ianuarie 1957, Tribunalul Militar București a examinat din nou cauza și a modificat încadrarea juridică a actelor săvârșite de R.D. în infracțiunea de activitate intensă împotriva clasei muncitoare și a mișcării revoluționare, prevăzută la art. 193¹ alin. (1) din Codul penal (*infra*, pct. 35), deoarece persoanele care au fost arestate și plasate în ghetouri și lagăre de concentrare prin dispozițiile sale au fost membri ai clasei muncitoare. R.D. a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii respective și condamnat la 5 ani de închisoare și confiscarea totală a averii. S-a considerat că pedeapsa intra sub incidența decretului de grațiere (*supra*, pct. 12). R.D. a susținut în propria apărare că nu a avut cunoștință sau implicare în nicio acțiune împotriva populației evreiești. Hotărârea a fost pronunțată de un complet compus dintr-un judecător militar și doi asesori populari (*supra*, pct. 11) — unul dintre aceștia era membru al armatei. Un procuror militar a fost prezent pe durata procesului. Instanța a motivat soluția adoptată astfel:

„Încă înaintea începerii războiului antisovietic inculpatul [D.R.] a pregătit o serie de lucrări în vederea asigurării siguranței spatelui trupelor care urma să lupte. Odată cu începerea războiului, inculpatul, R.D., în colaborare cu organele SSI și ale siguranței, a dispus luarea unor măsuri de arestare a elementelor ce activau în mișcarea revoluționară, partidul comunist. Pentru aceasta a contribuit la înființarea de ghetouri și lagăre pentru evrei și la plasarea în lagăre a comuniștilor.

Inculpatul a mai ordonat organelor din subordine să cerceteze persoane suspecte și să curețe spatele frontului de elementele care erau considerate periculoase pentru siguranța trupelor.

Inculpatul personal a ordonat plasarea în lagăre a unui mare număr de evrei (...).

Inculpatul recunoaște numai în parte faptele care i se pun în sarcină, dar ele se dovedesc cu declarațiile martorilor (...) și cu materialele aflate în fotocopie și în copie (...) la dosar.

Nu s-a putut stabili cu precizie dacă inculpatul R.D. a avut vreo contribuție la organizarea masacrelor evreilor din Iași, care a constituit un act de diversiune al autorităților germane și române, pentru a abate atenția de la ecoul insucceselor avute de trupele germano-române pe frontul antisovietic. (...)

Tribunalul a reținut ca dovedit că inculpatul R.D., începând din februarie 1941, a îndeplinit funcția de șef al secției a II-a informații și contrainformații în M.St.M. și apoi în Marele Cartier General eșalonul I al armatei române.

S-a mai reținut ca dovedit că acest inculpat, împreună cu alte organe de stat (SSI, Siguranța etc.), a întreprins o serie de măsuri împotriva comuniștilor și a celor considerați periculoși pentru siguranța trupelor și mersul războiului. Astfel el a dispus plasarea în lagăre a unui mare număr de evrei și, de asemenea, cercetarea și trimiterea în judecată a persoanelor bănuite că desfășoară activitate comunistă sau că au fost atașate regimului sovietic între iunie 1940 și iunie 1941. (...)

II. Rejudecări după căderea regimului comunist

15. După căderea regimului comunist, între 1990 și 2000, procurorul general a formulat mai multe recursuri în anulare (*infra*, pct. 37), prin care a solicitat achitarea celor condamnați pentru crime de război (*infra*, pct. 30).

16. În acest context, la 30 martie 1998 și 10 mai 1999, în urma exercitării recursurilor în anulare de către procurorul general (care susținea că faptele pentru care au fost condamnați R.D. și G.P. nu includeau elemente constitutive ale unei

infracțiuni întrucât cei doi bărbați nu au fost implicați în măsurile împotriva populației evreiești), Curtea Supremă de Justiție a anulat hotărârile din 1953, 1954 (*supra*, pct. 11) și 1957 (*supra*, pct. 14), a redeschis procesele și i-a achitat pe R.D. și G.P. În baza aceluiași înscrisuri și declarații ale martorilor precum cele examinate anterior de instanțe, CSJ a constatat, în decizia din 30 martie 1998, că — în privința deportării evreilor — R.D. doar a respectat ordinele primite de la ofițerii de rang superior de la Cartierul General al Armatei României, expediind aceste ordine pe teren. Instanța a considerat că ordinele respective s-au bazat pe liste (de nume) alcătuite de Serviciul Special de Informații din România și de jandarmerie și că au fost de fapt duse la îndeplinire de trupele germane. Cu privire la un recurs în anulare separat formulat de procurorul general la cererea succesorilor lui G.P., aceeași instanță a constatat, la 10 mai 1999, că Secția a II-a a Marelui Stat Major — în care G.P. își exercitase activitatea — nu a fost implicată nici în masacrul de la Iași, nici în deportarea și plasarea evreilor în ghetouri (o declarație a unui martor menționând că respectivele activități au fost organizate și realizate doar de trupele germane). În consecință, în ambele cazuri, observând absența oricăror probe care să arate implicarea directă, CSJ a hotărât că cei doi inculpați pur și simplu și-au îndeplinit îndatoririle militare și că acțiunile lor nu ar putea fi considerate infracțiuni în temeiul cadrului legal aplicabil la data condamnării lor. Măsurile de confiscare au fost ridicate cu privire la ambii inculpați.

17. Conform redactării hotărârilor sus-menționate, procesele au fost publice în prezența reprezentanților legali *ex officio* în numele inculpaților, ambii decedați, și a procurorului. Se poate vedea din documentele de la dosar că înscrisurile din procesele din 1953 și 1957 au fost păstrate de serviciile secrete și au fost trimise instanței de rejudecare. Guvernul a susținut că, în urma soluționării celor două recursuri în anulare, dosarele judiciare respective au fost plasate în arhivele serviciilor secrete. În 2004, aceleași dosare ale cauzei au fost trimise pentru depozitare la CNSAS (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor *Securității* — poliția secretă din perioada comunistă).

III. Raportul Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România

18. La 22 octombrie 2003, la inițiativa Președintelui României — în prima recunoaștere oficială de după sfârșitul regimului comunist — ca autorități naționale au jucat un rol în Holocaust —, a fost înființată Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România („ICHR”), un organism independent de cercetare creat cu scopul de a cerceta faptele și de a afla adevărul despre Holocaust în România în timpul Celui de-Al Doilea Război Mondial. În plus față de președinte, supraviețuitorul Holocaustului Elie Wiesel, Comisia includea experți în istorie și în științe sociale, supraviețuitori ai Holocaustului, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale evreiești și rome naționale și internaționale, precum și ai Cabinetului Președintelui României.

19. Raportul final al Comisiei („raportul ICHR”) — un document extensiv de 416 pagini — a fost publicat în noiembrie 2004, online și imprimat. Constatările sale se bazau pe studierea documentelor istorice și pe mărturiile strănse de membri Comisiei. La lansarea raportului, Președintele României a făcut o declarație publică, recunoscând, pentru prima dată la un asemenea nivel înalt, că Holocaustul a fost făcut posibil în România cu complicitatea înaltelor autorități ale statului, cum ar fi serviciile secrete, armata și poliția, și a celor care au pus în aplicare — uneori în mod excesiv — ordinele prim-ministrului Antonescu. Președintele a reținut și că, în timpul Holocaustului în România, mii de evrei au fost uciși în România și aproximativ 120.000 au fost deportați în Transnistria, dintre care mai multe zeci de mii au murit; în plus, a fost adoptată legislația care

exclusea evreilor din școli și universități, barouri, teatre sau armată, proprietățile evreiești au fost confiscate și bărbații evrei au fost supuși la munca forțată.

20. În raportul ICHR se menționa că pogromul împotriva evreilor din Iași (*supra in fine*, pct. 5) a fost efectuat în temeiul ordinelor exprese de la prim-ministrul Antonescu ca orașul să fie curățat de toți evreii. Secția a II-a a Marelui Stat Major al Armatei Române și Serviciul Special de Informații au pus temelia pogromului de la Iași și au furnizat pretextul pedepsirii populației evreiești a orașului, în timp ce unitățile armatei germane staționate în oraș au sprijinit autoritățile române.

21. În partea cu titlul „Concluzii și recomandări” din raportul ICHR se menționa:

Anularea reabilitării criminalilor de război

„De la căderea comunismului în România, am asistat la reabilitarea diverșilor criminali de război care au fost direct responsabili de crimele Holocaustului. Printre cei mai notorii au fost Radu Dinulescu și Gheorghe Petrescu, a căror «reabilitare» a fost promovată recent de către Curtea Supremă. Guvernul ar trebui să ia toate măsurile disponibile pentru a anula reabilitarea lor și, în orice caz, ar trebui să-i condamne public, cu tărie și fără echivoc, pentru crimele pe care aceștia (și alții ca ei) le-au comis.

(...)

Comisia conchide, împreună cu marea majoritate a cercetătorilor de bună-credință ai acestui domeniu, că autoritățile române poartă principala responsabilitate atât pentru planificarea, cât și pentru punerea în practică a Holocaustului. Aceasta include deportarea și exterminarea sistematică a majorității evreilor din Basarabia și Bucovina, precum și a unor evrei din alte zone ale României, în Transnistria; uciderea în masă a evreilor români și a celor locali în Transnistria; execuțiile masive ale evreilor din timpul pogromului de la Iași; discriminarea și degradarea sistematică la care au fost supuși toți evreii români în timpul administrației antonesciene — inclusiv exproprierea bunurilor, concedierea de la locurile de muncă, evacuarea forțată din zonele rurale și concentrarea lor în capitale de județ și în lagăre, precum și utilizarea masivă a evreilor de sex masculin la muncă forțată sub aceeași administrație. Evreii au fost supuși degradării pentru simplul motiv că erau evrei, au pierdut protecția statului și au devenit victimele lui.

(...)

Atunci când România s-a aliat cu Germania nazistă în războiul împotriva poporului evreu, regimul Antonescu a pornit de la ideologiile antisemite și fasciste românești prenaziste pentru a iniția și implementa Holocaustul în România.

În vederea degradării și distrugerii evreilor aflați sub administrația sa, statul român a utilizat armata, jandarmi, polițiști, funcționari publici, jurnaliști, scriitori, studenți, primari, instituții publice și private, precum și întreprinderi industriale și comerciale. Ordinele au fost emise la București, nu la Berlin.

Atunci când Guvernul Antonescu a decis să stopeze exterminarea evreilor, aceasta a încetat. Schimbarea în politica față de evrei a început în octombrie 1942, înainte de eșecul de la Stalingrad, iar deportările s-au încheiat definitiv în martie-aprilie 1943. Au urmat discuțiile despre repatrierea evreilor deportați. Rezultatul acestei schimbări a fost supraviețuirea a cel puțin 292.000 de evrei români.

Dintre toți aliații Germaniei naziste, România poartă responsabilitatea pentru cea mai mare contribuție la exterminarea evreilor, în afara Germaniei înseși. Masacrele săvârșite la Iași, Odessa, Bogdanovca, Dumanovca și Peciora sunt printre cele mai hidoase crime comise împotriva evreilor în timpul Holocaustului. România a comis un genocid împotriva

evreilor, iar supraviețuirea unor evrei în anumite părți ale țării nu schimbă această realitate.

În lumina faptelor rezumate în prezentul raport al Comisiei, eforturile de a-i reabilita pe cei care au înfăptuit aceste crime sunt cu atât mai aberante și mai îngrijorătoare. Nicăieri în Europa o persoană care a comis crime în masă, ca Ion Antonescu, aliatul fidel al lui Hitler până în ultima clipă, nu a fost vreodată onorată public ca erou național. Istoriografia oficială comunistă a încercat adesea să atenueze sau să nege pur și simplu responsabilitatea pentru asasinarea evreilor, aruncând întreaga vină asupra germanilor și a elementelor declasate din societatea românească.

În România postcomunistă, elitele politice și culturale preferă adesea să ignore și uneori să încurajeze propaganda pro-Antonescu, fapt ce a deschis ușa negării explicite a Holocaustului și reabilitării unor criminali de război condamnați. Puține voci s-au ridicat public împotriva acestui curent dominant.”

IV. Conferința ținută de INSHR-EW

22. În 2005, printr-o hotărâre de guvern, a fost înființat Institutul Național pentru Studiul Holocaustului din România „Elie Wiesel” („INSHR-EW”), instituție publică funcționând în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor; finanțat de la bugetul de stat, principalul obiect al activității sale era identificarea, colectarea, arhivarea și publicarea documentelor ce țin de Holocaust, rezolvarea problemelor științifice, dezvoltarea și punerea în aplicare a programelor educaționale privind acest fenomen istoric.

23. La 26 ianuarie 2016, INSHR-EW a organizat o conferință publică cu titlul „Crime de război în timp de pace: achitarea autorilor Holocaustului de către justiția postcomunistă din România”. Cu această ocazie, o cercetare extinsă în arhivele CNSAS (*supra*, pct. 17) a fost prezentată de către un istoric (editor la revista *Sfera Politicii — infra*, pct. 67), care și-a susținut prezentarea cu copii ale hotărârilor din 30 martie 1998 și 10 mai 1999 (*supra*, pct. 16). Reclamanții au participat la conferință, fiind invitați în calitate de supraviețuitori ai Holocaustului de către INSHR-EW.

V. Încercări ale reclamanților de a obține copii ale dosarelor de achitare

24. La 18 februarie 2016, reclamanții, reprezentați de CRJ (*supra*, pct. 2), au formulat în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție (fostă Curtea Supremă de Justiție — denumită în continuare „Înalta Curte”) o cerere pentru emiterea de copii ale dosarelor privind procesele soluționate prin hotărârile din 30 martie 1998 și 10 mai 1999 (*supra*, pct. 16). În eventualitatea în care aceste dosare nu erau păstrate de Înalta Curte, reclamanții au solicitat să fie informați unde erau arhivate. La 9 și 22 martie 2016, Înalta Curte a răspuns că dosarele fuseseră transmise către două unități militare din București și că nu avea la dispoziție nicio copie sau alte informații.

25. Între timp, la 3 martie 2016 reclamanții, reprezentați din nou de CRJ, au depus o cerere la CNSAS (*supra*, pct. 17) pentru a li se permite accesul la dosarele sus-menționate, precum și a le putea copia. În răspunsul scris din 29 martie 2016, care a urmat unei conversații telefonice cu reprezentantul reclamanților la 17 martie 2016, CNSAS a precizat că numai două scenarii posibile erau prevăzute în cadrul legal relevant în temeiul căruia reclamanților li se putea aproba accesul: (i) în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității (*infra*, pct. 39), în cazul în care dosarele solicitate conțin informații colectate de fosta Securitate cu privire la reclamanți sau (ii) în temeiul Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora (*infra*, pct. 41), în cazul în care dosarele solicitate constau în

hotărâri, rechizitorii, dosare de penitenciar sau rapoarte privind reclamații sau confiscarea bunurilor acestora. CNSAS i-a înștiințat că, dacă situația reclamanților nu intra în scenariile de mai sus, aceștia ar putea solicita să fie acreditați ca cercetători.

26. La 31 martie 2016, reprezentantul reclamanților a fost informat de un reprezentant al CNSAS că trebuie să adreseze cererea către INSHR-EW, care obținuse o copie a dosarelor în litigiu pentru cercetare.

27. La 15 mai 2016, reprezentantul reclamanților a introdus o acțiune în justiție prin care solicita ca Înalta Curte să dispună acordarea accesului la dosare sau furnizarea de informații cu privire la localizarea acestor dosare pentru ca aceștia să poată pregăti cererea către Curte. Au susținut că refuzul de a le permite accesul la dosarele în cauză constituie o încălcare a drepturilor lor, astfel cum sunt garantate de art. 34 din Convenție. În plus, informațiile oferite privind unitățile militare unde dosarele fuseseră transmise (*supra*, pct. 24) nu erau suficiente pentru a le permite identificarea unităților respective. Aceștia și-au întemeiat acțiunea pe dispozițiile Codului civil care reglementează executarea silită a obligațiilor, pe art. 20 alin. (2) și art. 21 din Constituție (care prevăd, respectiv, că tratatele internaționale prevalează asupra dreptului intern și că toți cetățenii au dreptul de acces la justiție) și pe art. 34 din Convenție, susținând că, în absența accesului la dosarele în cauză, dreptul lor de a sesiza Curtea ar fi încălcat.

28. Prin hotărârea definitivă din 14 martie 2018, Curtea de Apel București a respins acțiunea ca nefondată, reținând că răspunsul dat de Înalta Curte la cererea reclamanților (*supra*, pct. 24) a fost în conformitate cu legea.

29. Între timp, în urma unei cereri depuse de reclamanți la INSHR-EW, de a li se permite să consulte dosarele în chestiune și de a li se elibera copii ale respectivelor dosare, la 23 mai 2016 au fost predate reprezentantului reclamanților copii electronice după dosarele în cauză de către INSHR-EW.

30. La 23 septembrie 2019, CRJ a depus o cerere de informații la Parchetul de pe lângă Înalta Curte pentru a afla numărul de căi extraordinare de atac formulate de Procurorul General pentru a solicita achitarea celor care au fost condamnați pentru crime de război în baza Legii nr. 312/1945 (*infra*, pct. 33). Au cerut și copii ale hotărârilor pronunțate în respectivele recursuri în anulare. În răspunsul din 1 octombrie 2019, parchetul a menționat că au fost admise trei recursuri în anulare de Înalta Curte: unul privind un grup de jurnaliști — admis în 1995; unul privind doi lideri ai unui partid politic istoric care a fost în opoziție cu Partidul Comunist — admis în 1998; unul privind ministrul de finanțe din guvernul Antonescu — admis în 2000. Reprezentantul reclamanților a fost informat că respectivele copii ale hotărârilor pronunțate în recursurile în anulare pot fi obținute doar de la Înalta Curte.

31. La 23 septembrie 2019, CRJ a solicitat în fața Înaltei Curți să i se furnizeze o copie a hotărârii pronunțate în cererea de revizuire a condamnării lui A.G., guvernatorul Transnistriei între anii 1941 și 1944, care a fost condamnat pentru crime de război în baza Legii nr. 312/1945 în același proces ca cel privindu-l pe fostul prim-ministru Antonescu (*supra*, pct. 8). Cererea a fost admisă și o copie a hotărârii a fost comunicată reclamanților. În hotărârea respectivă, pronunțată la 6 mai 2008, Înalta Curte a respins cererea de revizuire a hotărârii de condamnare formulată de rudele lui A.G., considerând că faptele pe care se baza cererea nu erau noi și nu modificau situația de fapt așa cum era stabilită de hotărârea de condamnare, încât să ceară revizuirea acesteia.

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTĂ

I. Cadrul juridic intern și practica relevantă

A. Dreptul penal relevant

32. La 12 septembrie 1944, a fost semnat un acord de armistițiu între guvernele Statelor Unite ale Americii, Regatului

Unit și Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (acționând în interesul Organizației Națiunilor Unite) și Guvernul României; prin acord au fost recunoscute înfrângerea României în Cel de-Al Doilea Război Mondial și angajamentul său de a continua războiul de partea puterilor aliate împotriva Germaniei și Ungariei. În temeiul acestui acord, România s-a angajat să încheie toate relațiile cu Germania și să intre în război de partea puterilor aliate împotriva Germaniei. A fost de acord și să pună în libertate toate persoanele ținute în izolare din cauza originii lor rasiale, să dizolve toate organizațiile fasciste și să abroge legislația și restricțiile discriminatorii impuse în temeiul acesteia. Mai mult, România s-a angajat să rețină și să trimită în judecată toate persoanele acuzate de crime de război.

33. În aplicarea acordului sus-menționat, Legea nr. 312/1945 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării sau de crime de război a prevăzut crearea Tribunalului Poporului și a stabilit norme de procedură cu privire la urmărirea și judecarea criminalilor de război. Aceasta prevedea și pedeapsa cu moartea pentru cei vinovați de crime de război și menționa că urmărirea penală și judecarea lor se va putea face până la 1 septembrie 1945. La 15 august 1947, în urma unei analize a activității Tribunalului Poporului, a fost adoptată Legea nr. 291/1947 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de crime de război sau împotriva păcii ori umanității. Prevederile sale erau în mare parte similare cu cele ale Legii nr. 312/1945, cu excepția abrogării pedepsei cu moartea pentru astfel de infracțiuni. Legea nr. 291/1947 a fost modificată prin Decretul nr. 207/1948, cea mai importantă schimbare fiind anularea termenelor de prescripție.

34. Decretul nr. 421 din 24 septembrie 1955 a abrogat Legea nr. 291/1947 și a anulat părțile rămase neexecutate din pedepsele celor condamnați pentru crime de război în baza legilor nr. 312/1945 și nr. 291/1947.

35. Art. 193¹ a fost introdus în Codul penal în 1954 sau 1955, nu a fost publicat niciodată și s-a aplicat retroactiv. Conform argumentelor Guvernului, prevedea, în părțile relevante, astfel:

Art. 193¹ — Activitatea împotriva clasei muncitoare

„1. Activitatea intensă contra clasei muncitoare sau a mișcării revoluționare, desfășurată într-un post de răspundere în aparatul de Stat sau într-un serviciu secret, pe timpul regimului burghezo-moșieresc, se pedepsește cu detențiunea grea pe viață și confiscarea totală sau parțială a averii.”

36. Din 1960 Codul penal a inclus dispoziții pentru pedepsirea crimelor împotriva păcii ori umanității.

37. În temeiul art. 409-413 din Codul de procedură penală, astfel cum era în vigoare la momentul respectiv, recursul în anulare putea fi introdus de procurorul general din oficiu sau la cererea ministrului justiției împotriva oricărei hotărâri definitive în orice moment. Instanța care examina recursul avea competența de a decide dacă să citeze sau nu părțile. Aceste dispoziții, introduse pentru prima dată în timpul dictaturii regelui Carol al II-lea, au fost menținute în perioada regimului comunist și au fost în cele din urmă abrogate în decembrie 2004.

B. Dispoziții privind accesul la dosarele din arhiva CNSAS

38. Conform statutului său, adoptat prin Hotărârea nr. 2 din 18 decembrie 2008, CNSAS (*supra*, pct. 17) este o instituție publică care are în gestiune și depozitează arhivele Securității. Accesul la arhive se obține în modurile descrise mai jos.

39. Prin accesul la dosarul personal propriu: în temeiul art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea [și anume, expunerea la analiza publică] Securității, orice cetățean român sau străin care a deținut cetățenia română după 1945 și orice cetățean al unui stat membru în Organizația Tratatului Atlanticului de Nord sau al unui stat membru al Uniunii Europene are drept de acces

la propriul dosar de Securitate, precum și la alte documente și informații care privesc propria persoană stocate la CNSAS.

40. Prin intermediul unei cereri de acreditare a activității de cercetare, în temeiul art. 39 din Regulamentul de organizare și funcționare al CNSAS, ale cărui dispoziții relevante prevăd următoarele:

„(1) În scopul stabilirii adevărului istoric asupra perioadei dictaturii comuniste, Colegiul CNSAS acreditează, pe baza unei cereri menționând caracterul cercetării — studiu istoric, politic, psihologic, sociologic, precum și forma de valorificare — carte, articol, conferință, temă de cercetare —, cercetători, inclusiv din cadrul CNSAS, cărora le pune la dispoziție documente și informații complete cu privire la structura, metodele și activitățile Securității.

(2) Cercetătorii acreditați pot solicita accesul la dosare/documente din arhiva CNSAS, pe baza unei cereri. În cuprinsul acesteia trebuie să se menționeze caracterul cercetării (studiu istoric, politic, psihologic, sociologic), precum și forma de valorificare (articol, studiu, teză de licență, teză de doctorat).”

41. În sfârșit, prin cereri formulate de instanțe în contextul acțiunilor desfășurate în baza art. 4 din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, astfel cum era în vigoare la momentul relevant: în temeiul acestor dispoziții, persoanele condamnate între 6 martie 1945 și 22 decembrie 1989 pentru anumite infracțiuni pot cere instanțelor să stabilească natura politică a condamnării lor. În contextul acestor proceduri, instanțele erau autorizate să ceară CNSAS orice documente necesare pentru un astfel de proces.

C. Cadrul juridic privind convingerile motivate politic

42. În temeiul Legii nr. 221/2009 (*supra*, pct. 41), toate condamnările definitive dispuse între 6 martie 1945 și 22 decembrie 1989 pentru infracțiuni săvârșite cu scopul de a se opune regimului totalitar anterior sau după 6 martie 1945 erau considerate condamnări motivate politic. Legea prevedea, în plus, că natura politică a acestor condamnări urma a fi stabilită de instanțe și, odată stabilită, efectele hotărârilor de condamnare urmau să fie îndepărtate. Din 2009, conform art. 7 din aceeași lege, nu mai este posibil ca persoanele condamnate pentru anumite infracțiuni — și anume (i) infracțiuni contra umanității, (ii) desfășurarea unei activități de promovare a ideilor, concepțiilor sau doctrinelor rasiste și xenofobe, (iii) promovarea urii sau a violenței pe motive etnice, rasiale sau religioase, a superiorității unor rase și a inferiorității altora, (iv) promovarea antisemitismului sau (v) incitarea la xenofobie — să solicite înlăturarea efectelor pedepselor lor, întrucât aceste condamnări nu sunt considerate ca fiind motivate politic.

D. Cadrul juridic și practica internă privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război

43. La 28 martie 2002 a intrat în vigoare Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război. În forma adoptată la momentul respectiv, acesta prevedea, pentru prima dată, că promovarea cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unei infracțiuni contra păcii și omenirii sau promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe, prin propagandă, săvârșită prin orice mijloace, în public, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea unor drepturi (art. 5). De asemenea, prevedea, pentru prima dată, și pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani și

interzicerea unor drepturi pentru contestarea sau negarea, în public, a Holocaustului ori a efectelor sale (art. 6). Parlamentul României a aprobat ordonanța de urgență prin Legea nr. 107/2006 (cu anumite modificări, precum schimbarea definiției Holocaustului în „persecuția sistematică sprijinită de stat și anihilarea evreilor europeni de către Germania nazistă, precum și de aliații și colaboratorii săi din perioada 1933-1945” și introducerea referirii la deportarea și anihilarea populației române în perioada Celui de-Al Doilea Război Mondial). Ulterior, Legea nr. 217/2015 a schimbat definiția în „prin holocaust pe teritoriul României se înțelege persecuția sistematică și anihilarea evreilor și a rromilor, sprijinită de autoritățile și instituțiile statului român în teritoriile administrate de acestea în perioada 1940-1944”. Prima și singura condamnare în baza acestor dispoziții a avut loc în 2021, atunci când un fost colonel din serviciile secrete române a primit pedeapsa închisorii cu suspendare de un an și o lună pentru trei articole pe care le-a scris între 2013 și 2017 în care a negat existența Holocaustului. La 31 martie 2022, Curtea de Apel București a admis recursul introdus de inculpat și a anulat pedeapsa, hotărând că nu era necesară și că un avertisment de a nu săvârși alte infracțiuni de aceeași natură era suficient.

E. Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public

44. În temeiul Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, orice persoană poate cere acces la informațiile privind activitatea unei autorități publice și la propriile date cu caracter personal care sunt deținute de autoritățile publice. În cazul în care cererea este refuzată, persoana în cauză (care trebuie să probeze un interes legitim) poate formula o plângere în fața instanțelor de contencios administrativ pentru obligarea respectivei autorități publice să acorde accesul la informațiile în cauză. În temeiul Legii nr. 544/2001, instituțiile publice sunt obligate să pună la dispoziția publicului lista informațiilor publice pe care le dețin și care fac obiectul acestei legi. Pe website-ul CNSAS (*supra*, pct. 17), lista acestor informații publice este următoarea: ordinea de zi a ședințelor Colegiului CNSAS; hotărârile definitive adoptate de CNSAS sau de instanțe privind cererile de acces la dosare; declarațiile de avere și de interese ale funcționarilor CNSAS; concursuri de angajare și oportunități de transfer; informații privind bugetul și bilanțul și agenda Președintelui CNSAS.

F. Alte dispoziții legale relevante

45. Principiul că reglementările speciale au întâietate asupra reglementărilor generale este stabilit la art. 15 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Același principiu a fost reiterat de Înalta Curte de Casație și Justiție în decizia pronunțată de completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 28 din 10 mai 2021. Instanța a reținut că, conform principiilor de drept, legea generală se aplică în orice materie și în toate cazurile, mai puțin în acelea în care legiuitorul a stabilit un regim special și derogatoriu, instituind (...) reglementări speciale, prioritare față de norma de drept comun. Caracterul prioritar al normei speciale decurge din însăși finalitatea adoptării ei, demonstrând intenția legiuitorului de a deroga de la norma generală, prin prevederi de strictă interpretare și aplicare.

II. Dreptul internațional

A. Materiale internaționale privind antisemitismul și negarea Holocaustului

46. În al doilea raport privind România, adoptat la 22 iunie 2001, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței („ECRI”) a observat că anumite părți ale presei din România încă publicau articole cu tentă antisemită și că, deși exista legislație pentru combaterea fenomenului de instigare la ură prin intermediul discursurilor „hate speech” și pentru reglementarea

mass-media în acest domeniu, aceasta rareori sau poate niciodată nu a fost aplicată. De asemenea, în raport s-a observat că prevederile legislative în vigoare pentru a combate manifestările de xenofobie (precum instigarea la ură, discursul politic rasist, discriminarea din partea funcționarilor publici sau discriminarea în alte domenii ale vieții) au fost, la fel, rareori folosite. Mai mult, retorica antisemită și împotriva grupurilor minoritare a fost folosită în perioada premergătoare alegerilor parlamentare din noiembrie 2000, iar alegerile au arătat o creștere îngrijorătoare a voturilor pentru un partid extremist cu consecința creșterii reprezentării parlamentare a acestui partid. În cel de-al patrulea raport privind România, adoptat la 19 martie 2014, ECRI observa cu îngrijorare că Holocaustul continua să fie negat în public, permanent, de personalități eminente (de exemplu, senatori și profesori universitari) fără să se fi luat o măsură legală. În plus, ECRI a raportat că, în 2010, Banca Națională a României a emis o monedă comemorativă reprezentând un conducător religios și fost prim-ministru între 1938 și 1939, în timpul guvernării căruiua aproximativ 225.000 de evrei au fost deposedați de cetățenia română. Când mai multe organizații i-au cerut să retragă moneda, banca a refuzat, sprijinită de Biserica Ortodoxă. În aceeași perioadă, în timpul unui talk-show la televiziunea națională, un cunoscut jurnalist l-a lăudat și l-a definit pe fondatorul mișcării istorice românești de extremă dreaptă (*supra*, pct. 5) drept „cel mai onest și onorabil politician român al perioadei interbelice”. ECRI a considerat că această declarație cu implicații rasiste și antisemite și sancționarea sa (condamnarea postului de televiziune) constituie un exemplu de încurajare a cultului persoanelor care au comis infracțiuni împotriva păcii și umanității ori au promovat idei fasciste, rasiste sau xenofobe, prin folosirea propagandei. În cel de-al cincilea raport privind România, adoptat la 3 aprilie 2019, ECRI preciza, în continuare, că în România exista un discurs inflamator împotriva comunității evreiești. Acesta apărea mai cu seamă pe platforme anonime, site-uri web naționaliste sau rețele de socializare și implica în special afișări de natură antisemită rasistă clasică sau ale teoriei conspirației, inclusiv materiale în care se glorifica mișcarea românească istorică de extremă dreaptă. În mod similar, în 2016, a fost lansată într-o bine-cunoscută librărie din București o carte care neagă în mod deschis Holocaustul. ECRI și-a exprimat regretul că autoritățile nu au intervenit atunci când o altă carte similară a fost lansată în mai 2017, în ciuda faptului că procurorul și primăriile au fost informați din timp despre eveniment.

47. Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului („IHRA”) este o organizație internațională înființată în 1998 care reunește guverne și experți cu scopul de a consolida, avansa și promova educația, cercetarea și memoria Holocaustului. Uniunea Europeană („UE”) este un permanent partener internațional, împreună cu 25 de state membre UE, inclusiv România, care au devenit țări membre IHRA. Definițiile de lucru pentru antisemitism sau negarea Holocaustului redactate de IHRA sunt acceptate de diferite organisme și organizații internaționale și europene, inclusiv de instituțiile UE. Țările membre IHRA au adoptat, prin consens, definiția de lucru a negării și denaturării Holocaustului la ședința plenară a IHRA de la Toronto din 10 octombrie 2013. Această definiție de lucru, redactată de experții IHRA în cooperare cu reprezentanții guvernelor pentru a fi utilizată ca instrument în activitatea practică, este formulată după cum urmează în părțile sale relevante:

„Negarea Holocaustului este un discurs sau un element de propagandă ce neagă realitatea istorică și dimensiunea exterminării evreilor de către naziști și aliații acestora din timpul Celui de-Al II-lea Război Mondial, cunoscută sub denumirea de

Holocaust sau Shoah. În mod particular, negarea Holocaustului se referă la orice tentativă de a susține că Holocaustul/Shoah nu a avut loc.

Negarea Holocaustului poate include negarea sau punerea sub semnul întrebării, în mod public, a principalelor mecanisme de exterminare (precum camerele de gazare, execuții în masă, înfometare și tortură) sau a intenției de a comite genocid împotriva poporului evreu.

Negarea Holocaustului este, în diversele sale forme, o expresie a antisemitismului. Încercarea de a nega genocidul împotriva evreilor constituie un efort de a exonera regimul național-socialist și antisemitismul de vina sau responsabilitatea pe care au avut-o în genocidul poporului evreu.”

Distorsionarea Holocaustului se referă, *inter alia*, la:

„Eforturi intenționate de a scuza sau minimaliza impactul Holocaustului sau al elementelor sale principale, inclusiv colaboratori și aliați ai Germaniei naziste;

(...)

Încercări de a dilua responsabilitatea pentru înființarea de lagăre de concentrare și exterminare, concepute și operate de către Germania nazistă, prin învinovățirea altor țări sau grupuri etnice.”

Conform IHRA, între exemplele contemporane de antisemitism în viața publică sunt incluse, de asemenea:

„Negarea evenimentului, scopului, mecanismelor (ex. camere de gazare) sau a intenției genocidului comis împotriva evreilor, de către Germania național-socialistă și susținătorii și complicii săi, în timpul Celui de-Al II-lea Război Mondial (Holocaustul).”

48. La 6 decembrie 2018, Consiliul Uniunii Europene a adoptat în unanimitate o declarație privind combaterea antisemitismului și dezvoltarea unei abordări de securitate comune pentru a proteja mai bine comunitățile și instituțiile evreiești în Europa. În declarație, Consiliul Uniunii Europene „invită statele membre să adopte și să pună în aplicare o strategie holistică în scopul prevenirii și combaterii tuturor formelor de antisemitism ca parte a strategiilor acestora privind prevenirea rasismului, xenofobiei, radicalizării și extremismului violent”. În decembrie 2020, Consiliul Uniunii Europene a reafirmat angajamentul din declarația din 2018.

49. Sondajul privind discriminarea, infracțiunile motivate de ură și antisemitismul din statele membre ale UE, întocmit de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene în 2018, a constatat că nouă din 10 evrei europeni simțeau că antisemitismul crescuse în ultimii 5 ani; 34% evitau să frecventeze evenimente sau locații evreiești deoarece nu se simțeau în siguranță; 38% se gândeau să emigreze deoarece nu se simțeau în siguranță ca evrei în Europa; iar 70% considerau că eforturile statelor membre de a combate antisemitismul nu erau efective.

50. În rezoluția adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite („ONU”) în ianuarie 2022, negarea Holocaustului a fost condamnată fără nicio rezervă și tuturor statelor membre ONU li s-a cerut să o condamne, în spiritul rezoluțiilor anterioare ale ONU din 2005 și 2007. Rezoluția oferă o definiție a negării și a denaturării Holocaustului care se bazează pe definiția de lucru a IHRA (*supra*, pct. 47).

B. Materiale internaționale relevante cu privire la pedepsirea crimelor de război și a crimelor împotriva umanității

51. Partea relevantă a art. 6 din Carta Tribunalului Militar Internațional (1945) este redactată după cum urmează:

„Tribunalul instituit prin acordul menționat la art. 1 pentru judecarea și pedepsirea principalilor criminali de război din țările europene ale Axei are competența de a judeca și pedepsi

persoanele care, acționând în interesul țărilor europene ale Axei, fie individual, fie ca membri ai unor organizații, au săvârșit oricare dintre următoarele crime.

Următoarele acte sau oricare dintre acestea sunt crime care intră în competența Tribunalului și pentru care există răspundere individuală:

(...)

b) *Crime de război*: și anume, încălcări ale legilor sau ale cutumelor de război. Aceste încălcări cuprind, dar nu se limitează la, omor, rele tratamente sau deportare pentru muncă forțată sau pentru orice alt scop a populației civile din sau în teritoriul ocupat (...);

c) *Crime împotriva umanității*: și anume, omorul, exterminarea, supunerea la sclavie, deportarea și alte acte inumane săvârșite împotriva populației civile, înainte sau în cursul războiului, sau persecutarea din motive politice, rasiale sau religioase în executarea sau în legătură cu infracțiunile aflate în competența Tribunalului, indiferent dacă sunt cu încălcarea legislației interne a țării în care au fost săvârșite.

Liderii, organizatorii, instigatorii și complicii care au participat la formularea sau la executarea unui plan comun sau a unei conspirații în vederea comiterii oricăreia dintre crimele menționate sunt răspunzători pentru toate actele efectuate de orice persoană în executarea unui asemenea plan.”

52. Rezoluția 95 (I) a Adunării Generale ONU pentru afirmarea principiilor de drept internațional recunoscute prin Carta Tribunalului de la Nürnberg (1946) este redactată după cum urmează:

„Adunarea generală,

Recunoaște obligația ce îi revine în baza articolului 13 punctul 1 litera a) din Cartă, de a iniția studii și de a formula recomandări în scopul sprijinirii evoluției progresive a dreptului internațional și a codificării sale;

la notă de Acordul de instituire a Tribunalului Militar Internațional pentru urmărirea și pedepsirea principalilor criminali de război ai puterilor europene ale Axei, semnat la Londra la 8 august 1945, de Carta anexată la acesta și de faptul că principii similare au fost adoptate în Carta Tribunalului Militar Internațional pentru judecarea principalilor criminali de război în Orientul Îndepărtat, proclamată la Tokyo la 19 ianuarie 1946;

Prin urmare,

Afirmă principiile dreptului internațional recunoscute de Carta Tribunalului de la Nürnberg și hotărârea Tribunalului;

Conduce Comitetul privind codificarea legislației internaționale stabilit prin rezoluția Adunării Generale din 11 decembrie 1946, pentru a trata ca pe o chestiune de importanță primordială planurile pentru formularea, în contextul codificării generale a infracțiunilor împotriva păcii și a securității omenirii sau a unui Cod Penal Internațional, a principiilor recunoscute în Carta Tribunalului de la Nürnberg și în hotărârea Tribunalului.”

53. În 1950, Comisia de Drept Internațional a adoptat următoarele șapte Principii de drept internațional de la Nürnberg recunoscute în Cartă și în hotărârea Tribunalului de la Nürnberg:

„Principiul I: Orice persoană care comite o faptă care constituie o infracțiune în temeiul dreptului internațional este răspunzătoare de aceasta și poate fi pedepsită.

Principiul II: Faptul că dreptul intern nu impune o pedeapsă pentru un act care constituie o infracțiune în temeiul dreptului internațional nu scutește persoana care a comis fapta de răspunderea prevăzută de dreptul internațional.

Principiul III: Faptul că persoana care a comis o faptă care constituie o infracțiune potrivit dreptului internațional a acționat în calitate de șef de stat sau de funcționar responsabil al guvernului nu o scutește de răspundere în temeiul dreptului internațional.

Principiul IV: Faptul că persoana a acționat în conformitate cu ordinul guvernului său sau al unui superior nu o scutește de răspundere în temeiul dreptului internațional, dacă o alegere morală a fost în fapt posibilă.

Principiul V: Persoana acuzată de o infracțiune în temeiul dreptului internațional are dreptul la un proces echitabil cu privire la elementele de fapt și de drept.

Principiul VI: Infracțiunile enumerate în continuare se pedepsesc ca fiind crime de drept internațional:

(...)

b) *Crime de război*: încălcările legilor sau ale cutumelor de război care includ, dar nu se limitează la, omor, rele tratamente sau deportare pentru muncă forțată sau pentru orice alt scop a populației civile din sau în teritoriul ocupat, omor sau rele tratamente aplicate prizonierilor de război, persoanelor aflate pe mare, uciderea ostaticilor, jefuirea proprietății publice sau private, distrugerea orașelor sau satelor ori devastarea nejustificată de necesități militare.

c) *Crime împotriva umanității*: omorul, exterminarea, sclavia, deportarea și alte acte inumane comise împotriva populației civile sau persecutarea din motive politice, rasiale sau religioase, în cazul în care astfel de acte sau persecuții sunt comise în executarea sau în legătură cu infracțiunile contra păcii sau crimele de război.

Principiul VII: Complicitatea în comiterea unei crime împotriva păcii, a unei crime de război sau a unei crime împotriva umanității așa cum a fost prevăzută în Principiul VI este crimă în dreptul internațional.”

54. Convențiile de la Geneva din 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate au definit juridic gravele încălcări ale dreptului umanitar internațional, precum omuciderea intenționată, tortura sau tratamentele inumane, deportarea sau transferarea ilegală, și a stabilit că aceste încălcări grave sunt considerate crime de război și că statele exercită o jurisdicție universală asupra criminalilor de război. Dispozițiile relevante pot fi găsite în *Marguš împotriva Croației* [(MC), nr. 4.455/10, pct. 36-41, CEDO 2014 (extrase)]. România a ratificat Convențiile în 1954 și a devenit membru al ONU la 14 decembrie 1955.

55. Convenția ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității, adoptată la 26 noiembrie 1968 și ratificată de România la 29 iulie 1969, prevede imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor contra umanității, astfel cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg.

56. „Principiile cooperării internaționale pentru depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea persoanelor vinovate de crime de război și de crime împotriva umanității”, adoptate de Adunarea Generală ONU prin Rezoluția 3074 (XXVIII) din 3 decembrie 1973 prevăd, printre altele, următoarele:

„8. Statele nu adoptă nicio măsură legislativă sau de altă natură care poate aduce atingere obligațiilor internaționale pe care și le-au asumat cu privire la depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea persoanelor vinovate de crime de război și de crime împotriva umanității.”

57. Statutul Curții Penale Internaționale („Statutul de la Roma”), adoptat de Conferința diplomatică ONU a plenipotențiarilor din 17 iulie 1998, stabilește în preambul „datoria fiecărui stat să supună jurisdicției sale penale pe responsabilii de crime internaționale” și prevede că această curte penală internațională este complementară jurisdicțiilor naționale și are competență în privința următoarelor crime: genocidul, crimele împotriva umanității, crimele de război și crima de agresiune. Statutul de la Roma a fost ratificat de

România la 11 aprilie 2002. La art. 7 pct. 1 din Statutul de la Roma sunt prevăzute următoarele dispoziții relevante:

„În scopurile prezentului statut, prin crimă împotriva umanității se înțelege una dintre faptele menționate mai jos, când aceasta este comisă în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac:

- a) omorul;
- b) exterminarea;
- c) supunerea la sclavie;
- d) deportarea sau transferarea forțată de populație;
- e) înțemnițarea sau altă formă de privare gravă de libertate fizică, cu violarea dispozițiilor fundamentale ale dreptului internațional;
- f) tortura;
- (...)

h) persecutarea oricărui grup sau a oricărei colectivități identificabile din motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios sau sexual, în sensul paragrafului 3 ori în funcție de alte criterii universal recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional, în corelare cu orice act prevăzut în prezentul paragraf sau orice crimă de competența Curții; (...)

58. În 2005, Comitetul Internațional al Crucii Roșii („CICR”) a prezentat la cea de-a 26-a Conferință Internațională a Crucii Roșii și a Semilunii Roșii un studiu privind dreptul umanitar internațional cutumiar [J.-M. Henckaerts și L. Doswald-Beck (ed.), Customary International Humanitarian Law, 2 volume, Cambridge University Press & ICRC, 2005]. Acest studiu conține o listă de norme cutumiare ale dreptului internațional umanitar; normele relevante sunt următoarele:

Norma 158 — Urmărirea penală a crime de război

„Statele trebuie să investigheze crimele de război prezumtiv săvârșite de cetățenii lor sau de forțele armate sau pe teritoriul lor și, după caz, să urmărească penal persoanele suspectate. De asemenea, trebuie să investigheze crimele de război pentru care au competență și, după caz, să urmărească penal persoanele suspectate.”

C. Materiale internaționale relevante privind apărarea în cazul îndeplinirii ordinului unui superior

59. Conform studiului ICRC privind dreptul umanitar internațional cutumiar (*supra*, pct. 58), norma conform căreia ordinul emis de un superior nu reprezintă apărare a fost stabilită mai întâi în Cartele tribunalelor militare internaționale de la Nürnberg și de la Tokyo. A fost reafirmată de Statutul de la Roma (*supra*, pct. 57), de statutele tribunalelor penale internaționale pentru Fosta Iugoslavie și pentru Rwanda, de Statutul Tribunalului Special pentru Sierra Leone și de Regulamentul UNTAET nr. 2000/15 pentru Timorul de Est. Conform Convenției ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (*infra*, pct. 62) și Convenției interamericane privind dispariția forțată a persoanelor, faptul că ordinele au fost emise de un superior nu poate constitui o apărare. Numeroase manuale militare și legislația multor state (de exemplu, Germania, Elveția, Statele Unite ale Americii, Luxemburg, Țările de Jos, Polonia și Slovenia) prevăd că actul emis de un superior nu constituie o apărare dacă făptuitorul știa sau ar fi trebuit să știe că executarea actului ordonat era ilegală. Alte manuale militare și legislații naționale exclud această apărare în situațiile în care actul respectiv a fost vădit ilegal fără a menționa un anume element mental (de exemplu, Franța, Spania, Albania, Israel și Canada).

60. Mai precis, studiul ICRC privind dreptul umanitar internațional cutumiar prevede următoarele norme:

Norma 154 — Supunerea față de ordinele superiorilor

„Combatantul are datoria de a nu se supune unui ordin vădit ilegal.”

Norma 155 — Apărarea ordinelor superiorilor

„Supunerea față de ordinul unui superior nu exonerează un subordonat de răspunderea penală în cazul în care

subordonatul știa că actul ordonat era ilegal sau ar fi trebuit să știe din cauza caracterului vădit ilegal al actului ordonat.”

61. Carta Tribunalului Militar Internațional pentru Germania (Nürnberg) încheiată între Guvernul Statelor Unite ale Americii, Guvernul provizoriu al Republicii Franceze, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Guvernul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste la 8 august 1945, acționând în interesul Organizației Națiunilor Unite ca ansamblu, dispune după cum urmează:

Articolul 8

„Faptul că inculpatul a acționat în temeiul ordinului guvernului său sau al unui superior nu îl eliberează de răspundere, dar poate fi luat în considerare ca o circumstanță atenuantă a pedepsei în cazul în care Tribunalul stabilește că aceasta este cerința justiției.”

62. Art. 2 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată de Adunarea Generală ONU la 10 decembrie 1984, prevede că: „Ordinul unui superior sau al unei autorități publice nu poate fi invocat pentru a justifica tortura.” România a aderat la convenție la 18 decembrie 1990 și are obligații în temeiul acesteia de la data respectivă.

63. Statutul de la Roma (*supra*, pct. 57) include, de asemenea, următoarele dispoziții:

Articolul 33

„1. Faptul că o crimă care ține de competența Curții a fost comisă la ordinul unui guvern, al unui superior, militar sau civil, nu exonerează persoana care a comis-o de responsabilitatea sa penală decât dacă:

- a) această persoană nu a avut obligația legală de a se supune ordinelor guvernului sau superiorului în cauză;
- b) această persoană nu a știut că ordinul este ilegal; și
- c) ordinul nu a fost vădit ilegal.

2. În scopurile prezentului articol, ordinul de a comite genocid sau o crimă împotriva umanității este vădit ilegal.”

D. Materiale internaționale cu privire la victimele infracțiunii

64. Declarația ONU privind principiile de bază ale justiției pentru victimele infracțiunilor și ale abuzului de putere, adoptată de Adunarea Generală prin Rezoluția 40/34 din 29 noiembrie 1985, definește victimele infracțiunilor ca fiind „persoane care, individual sau colectiv, au suferit vătămări, inclusiv răni fizice și psihice, suferințe emoționale, pierderi economice sau o atingere substanțială adusă drepturilor lor fundamentale, prin acte ori omisiuni care încalcă legislația penală în vigoare în statele membre, inclusiv legislația care interzice abuzul de putere”. Prevede dreptul victimelor de acces la justiție și la un tratament echitabil; părțile relevante ale declarației sunt redactate după cum urmează:

„4. Victimele infracțiunilor trebuie să fie tratate cu compasiune și respect față de demnitatea lor. Acestea au dreptul de a avea acces la mecanismele justiției și de a obține despăgubiri rapide, în conformitate cu legislația națională, pentru prejudiciile suferite.

5. Trebuie instituite și consolidate mecanisme judiciare și administrative, acolo unde este necesar, pentru a permite victimelor să obțină despăgubiri prin proceduri formale sau informale rapide, echitabile, necostisitoare și accesibile. Victimele trebuie să fie informate cu privire la drepturile lor de a solicita despăgubiri prin intermediul acestor mecanisme.

6. Capacitatea de reacție a proceselor judiciare și administrative la nevoile victimelor ar trebui înlesnită, printre altele, prin:

- a) informarea victimelor cu privire la rolul lor și la amploarea, calendarul și evoluția procedurilor, precum și cu privire la soluționarea cauzelor lor, în special în cazul în care sunt implicate infracțiuni grave și în cazul în care acestea au solicitat astfel de informații;

b) permiterea prezentării și luării în considerare a opiniilor și preocupărilor victimelor în etapele corespunzătoare ale procedurilor în care sunt afectate interesele lor personale, fără a aduce atingere persoanei acuzate și în conformitate cu sistemul național de justiție penală;

c) oferirea de asistență adecvată victimelor pe parcursul procesului judiciar; (...)"

III. Alte elemente relevante

65. Dreptul și practica internațională relevante cu privire la competența *ratione temporis* a instanțelor internaționale sunt descrise în *Blečić împotriva Croației* [(MC), nr. 59532/00, pct. 45-48, CEDO 2006-III].

66. În articolul publicat în *Dilema Veche* (revistă săptămânală românească națională de cultură, teme sociale și politică) la 12 mai 2010 sub titlul „Cultul lui Antonescu și reabilitarea criminalilor de război” scris de William Totok — scriitor și jurnalist german, cosemnatar al raportului ICHR (*supra*, pct. 19) —, s-a remarcat faptul că, în 1997, procurorul general al României a anunțat public redeschiderea procesului penal cu privire la șase miniștri ai guvernului Antonescu. Procesul a fost anulat în urma unor proteste internaționale. Totuși, în 1998, un subsecretar de stat al guvernului Antonescu, T.P.G., a fost achitat de crime de război; un an mai târziu a fost achitat fostul prim-ministru I.G. (în timpul căruia au fost adoptate „legile rasiale” române); în 2000, a fost achitat ministrul finanțelor din guvernul Antonescu. În articol se afirmă, de asemenea, următoarele:

„Venirea la putere a unui președinte creștin-democrat și a unei coaliții de guvernare în majoritate formată din partide istorice a trezit noi speranțe în rândul celor care-și doreau, prin schimbarea puterii, reabilitarea lui Antonescu. La întrebarea privind procedura de reabilitare a mai multor miniștri din guvernul Antonescu, inițiată de procurorul general, președintele Emil Constantinescu a declarat că ar fi existat la timpul respectiv anumite «hotărâri juridice eronate». Printre cei afectați ar fi fost și «mari personalități intelectuale», precum profesorul de filosofie I.P., care aparținuse guvernului Antonescu «o scurtă perioadă de timp». Președintele de atunci Constantinescu opina că nu ar fi vorba de a-i scuti de vină pe cei care ar fi fost condamnați din cauza unor «manifestări ale statului totalitar». Îngrijorați de aceste declarații ambigue ale președintelui, cei doi deputați americani, Smith și D'Amato, și-au expus din nou părerea, în scrisoarea adresată lui Constantinescu, atrăgând atenția asupra faptului că reabilitarea ar face dubioase eforturile de integrare ale României în structurile euroatlantice. Scrisoarea a provocat un val de reacții negative din partea unor politicieni de la guvernare și din partea unor intelectuali. În cele din urmă, autoritățile române au cedat în fața presiunii internaționale: la 22 noiembrie 1997, procurorul general a declarat că dintre cei opt demnitari prevăzuți pentru reabilitare va fi revizuită doar sentința subsecretarului de stat din Ministerul Economiei.”

67. În numărul din iulie-octombrie 2014, *Sfera Politicii* (*supra*, pct. 23), revistă de științe politice publicată la intervale neregulate (cinci numere au fost publicate în 2014), a publicat (la pag. 222) un articol care comenta achitarea lui R.D. și implicațiile sale politice. Copiile integrale ale hotărârilor pronunțate cu privire la R.D. în 1953, 1957 și 1998 au fost publicate în articol. Conform descrierii de pe site-ul revistei, scopul acesteia — care este editată de o fundație și are un comitet de redacție alcătuit din profesori universitari și cercetători din România și din străinătate — este de a oferi analize și sinteze de specialitate politicienilor, studenților, analiștilor și specialiștilor în științe politice, reprezentanților media și societății civile.

68. La 31 martie 2021, în Monitorul Oficial al României a fost publicată declarația Camerei Deputaților din România cu titlul „Declarație nr. 1 din 31 martie 2021 privind unele manifestări cu

caracter antisemit din România și tentativele de reabilitare a criminalilor de război”. Membrii Camerei și-au exprimat îngrijorarea față de creșterea numărului de acte antisemite în România, față de încercările continue de reabilitare a fostului prim-ministru Antonescu și a altor criminali de război și de recentul atac antisemit îndreptat împotriva unui teatru evreiesc, a directorului acestuia și a personalului său și au solicitat executivului și puterii judecătorești să ia toate măsurile necesare pentru a combate antisemitismul.

69. Începând cu anul 2010, în apropierea orașului Iași au fost descoperite mai multe gropi comune. Ancheta declanșată de Parchetul Militar Iași și încheiată în 2014 a concluzionat că trupurile găsite în aceste gropi aparțineau evreilor care au fost uciși de armata română în iunie 1941. Cauza a fost închisă întrucât făptuitorii au fost deja condamnați pentru aceste omoruri în 1948. O nouă anchetă declanșată cu privire la descoperirea unei alte gropi comune în 2019 se desfășoară în prezent la același parchet.

70. Potrivit informațiilor publicate pe website-ul Holocaust Memorial Museum din Statele Unite, „mai multe tipuri diferite de unități germane au executat trageri în masă în teritoriile confiscate de la forțele sovietice. (...) În multe locuri, foloseau forța de muncă a unităților auxiliare locale care lucrau cu poliția SS. Aceste unități auxiliare erau formate din civili și militari locali și din funcționari din cadrul poliției. În plus, forțe ale României, stat aliat al Germaniei, au executat în masă evrei în teritoriul pe care l-au preluat și l-au controlat”. Cercetătorii de la Holocaust Memorial Museum au susținut că procesele postbelice desfășurate de puterile aliate și de națiunile ocupate de Germania nazistă sau de acele țări care au colaborat cu germanii în persecutarea populațiilor civile, inclusiv a evreilor (precum Cehoslovacia, Franța, Ungaria, Polonia, România și Uniunea Sovietică), au ajutat la descoperirea în mare parte a informațiilor timpurii despre crimele naziste și la stabilirea unui important precedent juridic care a dus la un acord larg că statele au datoria de a proteja civilii de atrocități și de a pedepsi pe cei care le comit.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 și art. 14 din Convenție

71. Invocând art. 3 din Convenție considerat separat și coroborat cu art. 14, reclamantii s-au plâns că procesele privind revizuirea condamnărilor pentru crime de război și participare la Holocaust ale lui R.D. și G.P. și neinformarea lor cu privire la procesele respective le-au încălcat dreptul — ca victime ale Holocaustului — la o anchetă efectivă a actelor de tratare inumane sau degradante pe motive etnice săvârșite împotriva lor.

Dispozițiile relevante sunt redactate după cum urmează:

Art. 3

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Art. 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

72. Guvernul a ridicat o serie de excepții preliminare. Acesta a susținut că Curtea nu are competență *ratione temporis* pentru a examina prezenta cerere, că reclamantii nu au calitatea de victimă și că nu a fost respectat termenul de 6 luni.

(a) Excepția de necompetență *ratione temporis*

73. În primul rând, Guvernul a făcut trimitere la jurisprudența Curții la stabilirea aplicabilității *ratione temporis* a obligației

procedurale de a desfășura o anchetă efectivă care rezultă din art. 2 și 3 din Convenție. În special, a făcut trimitere la principiile prezentate în Cauza *Šilih împotriva Sloveniei* [(MC), nr. 71.463/01, pct. 159-63, 9 aprilie 2009] și aplicate ulterior în cauze îndreptate împotriva României, în care au fost în discuție evenimentele din decembrie 1989 (a se vedea, de exemplu, *Agache și alții împotriva României*, nr. 2.712/02, pct. 70-73, 20 octombrie 2009), în care Curtea a considerat că pentru ca să fie aplicabilă această obligație procedurală trebuia să se stabilească faptul că o parte semnificativă a demersurilor procedurale a fost sau ar fi trebuit să fie pusă în aplicare în urma ratificării Convenției de țara în cauză și că testul „legăturii reale” trebuia să fie trecut. În continuare, Guvernul a citat Cauza *Janowiec și alții împotriva Rusiei* [(MC), nr. 55.508/07 și 29.520/09, pct. 128-51, CEDO 2013], în care Curtea a clarificat faptul că o asemenea legătură era definită în primul rând prin proximitatea temporală dintre evenimentul declanșator și data critică, care pot fi separate numai de o perioadă scurtă de timp rezonabilă care nu ar trebui, în mod normal, să depășească 10 ani.

74. Luând în considerare aceste principii și faptul că nu a avut loc o nouă anchetă după intrarea în vigoare a Convenției și că nicio probă nouă nu a fost înaintată sau examinată în procesul de achitare, Guvernul a susținut că trecerea a mai mult de 50 de ani de la evenimentele declanșatoare până la recursurile în anulare postcomuniste depășise cu mult data critică rezonabilă de luat în considerare; prin urmare, trebuie aplicată latura procedurală a art. 3, iar Curtea nu are competență *ratione temporis* pentru a examina cererea.

(b) Excepția privind lipsa calității de victimă

75. Guvernul a susținut, în continuare, că reclamantii nu aveau calitatea de victimă în fața Curții deoarece au fost victime în anumite stadii ale Holocaustului în România, care nu fuseseră aceleași cu cele la care se stabilise inițial că R.D. și G.P. au participat. Mai precis, în ultima hotărâre de condamnare din 1957, instanțele nu au găsit probe pentru participarea lui R.D. în pogromul de la Iași (*supra*, pct. 14), în timp ce G.P. a fost condamnat prin Hotărârea din 1953 doar pentru pregătirea și supravegherea deportării evreilor (*supra*, pct. 11). Deoarece primul reclamant a fost victimă a pogromului de la Iași și cel de-al doilea reclamant nu a fost deportat (*supra*, pct. 6 și 7), nu puteau pretinde că au calitatea de victimă în fața Curții față de capetele lor de cerere privind achitarea lui R.D. și G.P. Guvernul, în plus, a observat că R.D. nu a fost achitat în 1998 de crime de război, ci de infracțiunea de a se fi angajat într-o intensă activitate împotriva clasei muncitoare și a mișcării revoluționare, care era considerată (la momentul achitării) infracțiune politică. În orice caz, acesta executase o parte din pedeapsa pentru crime de război și ulterior, în 1955, a fost grațiat (*supra*, pct. 12). Prin urmare, reclamantii nu puteau fi considerați din perspectiva Convenției ca având calitatea de victimă în privința achitării lui R.D.

(c) Excepția de tardivitate a introducerii cererii

76. În sfârșit, Guvernul a susținut că reclamantii nu au respectat termenul de 6 luni în privința capetelor lor de cerere în temeiul Convenției. A susținut că reclamantii ar fi putut afla despre achitarea lui R.D. și G.P. din raportul ICHR, care includea o trimitere specială la această achitare (*supra*, pct. 21). Raportul a fost la dispoziția publicului și a primit o atenție sporită a mass-media, de la publicarea sa din 2004 (*supra*, pct. 19). În sprijinul acestei susțineri, Guvernul a menționat că raportul ICHR este disponibil pe site-ul INSHR-EW și că cea de-a doua reclamantă este membră a Federației Comunităților Evreiești din România, organizație care a participat la munca desfășurată de Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului în România (*supra*, pct. 18). De asemenea, acesta face trimitere la două cercetări istorice scrise în engleză în 2014 și 2015 și citate pe

site-ul INSHR-EW și la un alt articol publicat în 2014 într-o revistă românească de științe politice care comenta achitățile (*supra*, pct. 67). Prin urmare, pe baza tuturor celor de mai sus, Guvernul a considerat că achitarea lui R.D. și G.P. a fost o chestiune cunoscută de public și că termenul de 6 luni pentru plângerea formulată de reclamantii a început să curgă între 2004 și 2015. Întrucât prezenta cerere a fost introdusă la 14 iulie 2016, capătul de cerere a fost formulat tardiv.

2. Reclamanții

(a) Cu privire la competența Curții *ratione temporis*

77. Reclamanții au susținut că cei doi militari fuseseră inițial condamnați pentru ceea ce constituia crime de război în conformitate cu normele de drept penal internațional care au apărut după Cel de-Al Doilea Război Mondial. Prin urmare, conform cu prevederile Tribunalului de la Nürnberg, victimele nu au fost incluse în procese. Cu toate acestea, procesele respective au fost publice și au adus un anumit nivel de „finalizare” pentru victime. Ulterior, redeschiderea proceselor a avut loc în 1998 și 1999, după ce România a ratificat Convenția, iar acestea ar fi trebuit să se desfășoare conform cerințelor procedurale de la art. 3 din Convenție. Reclamanții au declarat că capetele lor de cerere priveau aceste două noi procese, demarate de autorități (exclusiv din inițiativă proprie) și care s-au desfășurat în secret, fără a fi permisă participarea victimelor, cum ar fi reclamantii; în absența de probe noi, procesele au dus la achitarea autorilor crimelor de război și legate de Holocaust. Reclamanții au susținut că procesele respective trebuie considerate ca fiind evenimentele declanșatoare în speță și astfel Curtea are competență *ratione temporis* pentru a examina capătul de cerere al acestora.

(b) Cu privire la calitatea de victimă a reclamantilor

78. Cu privire la calitatea lor de victimă în temeiul Convenției, reclamantii au susținut că erau evrei și că fuseseră victime ale Holocaustului în România, că R.D. și G.P. au fost condamnați în 1957 și 1953, respectiv pentru crime împotriva evreilor, pe baza a numeroase probe. Schimbarea încadrării juridice a crimelor comise de R.D. în alte dispoziții legale nu a schimbat natura și conținutul actelor dovedite ca fiind efectiv comise. În plus, sursele istorice citate în raportul ICHR (*supra*, pct. 19 și 20) și la care se referă și Guvernul menționează rolul major avut de R.D. și G.P. în pregătirea pogromului de la Iași și în Holocaustul din România. Reclamanții au concluzionat că, având în vedere cele de mai sus, au fost victime directe ale acțiunilor lui R.D. și G.P., ale achitării lor ulterioare și ale eforturilor depuse de autorități de a ține secretă achitarea.

(c) Cu privire la tardivitatea cererii

79. De asemenea, reclamantii au contestat argumentul Guvernului privind nerespectarea termenului de 6 luni (*supra*, pct. 76) și au susținut că nicio dată autoritățile române nu au declarat public sau nu și-au asumat în public responsabilitatea pentru achitarea celor doi foști criminali de război. Guvernul a demonstrat în fața Curții că dosarele privind achitățile în litigiu au fost păstrate în arhivele Serviciului Român de Informații și, ulterior, în arhivele CNSAS (*supra*, pct. 17). Totuși, aceste informații nu au fost disponibile publicului. Chiar după transferarea lor către CNSAS, existența dosarelor în cauză nu a fost cunoscută publicului, iar descoperirea lor a fost accidentală.

80. Reclamanții au susținut că Guvernul nu a reușit să dovedească afirmațiile sale privind atenția acordată de mass-media și disponibilitatea raportului ICHR din 2004 pentru public și, în special, pentru aceștia. Respectivul raport era un document amplu; era disponibil doar online și menționa pe scurt achitarea lui R.D. și G.P., dar fără a include nicio probă, precum copii ale hotărârilor relevante sau datele achităților (*supra*, pct. 19-21). Reclamanții au susținut că problema achitării criminalilor de război răspunzători pentru Holocaust în România

nu a făcut niciodată obiectul unei dezbateri publice și că Guvernul nu a furnizat niciun exemplu de articole publicate sau de discuții purtate în mass-media națională sau de declarații publice făcute de funcționari publici pe această temă. Reclamanții au susținut că nu erau cercetători sau istorici și că nu ar trebui să fie considerați ca având obligația de a fi la curent cu fiecare referință făcută în fiecare cercetare publicată pe tema Holocaustului, doar în cazul în care persoanele condamnate pentru crimele comise împotriva lor ar fi achitate. Publicațiile menționate de Guvern (*supra*, pct. 67 și 76) nu erau cunoscute de publicul general și nu erau asociate niciunui canal media. În plus, chiar și după dezvăluirea publică făcută de persoane particulare în cadrul conferinței din 2016 menționate *supra*, pct. 23, autoritățile au refuzat să le ofere acces la dosarele sau la copiile hotărârilor proceselor de achitare (*supra*, pct. 24-28).

81. Prin urmare, reclamanții au susținut că au aflat de existența și de motivarea deciziilor de achitare doar atunci când copii ale acestor decizii au fost prezentate și dezbătute public în cadrul conferinței din 26 ianuarie 2016 (*supra*, pct. 23). Prin urmare, au susținut că termenul de 6 luni trebuia calculat de la această dată.

B. Motivarea Curții

82. În Cauza *Janowiec și alții* (citată anterior, pct. 145-48) Curtea a constatat — în ceea ce privește obligația procedurală de a investiga decese și rele tratamente care au avut loc înainte de intrarea în vigoare a Convenției în privința statului pârât („data critică”) — că, în esență, competența sa temporală s-a limitat strict la acte procedurale care au fost sau trebuia să fie puse în aplicare după intrarea în vigoare a Convenției în ceea ce privește statul pârât și că obligația procedurală sus-menționată era supusă existenței unei „legături reale” între evenimentul care a generat obligația procedurală în temeiul art. 2 și art. 3 și intrarea în vigoare a Convenției. A adăugat că pentru a stabili existența unei astfel de legături trebuie îndeplinite două condiții: (i) perioada care s-a scurs între evenimentul declanșator și intrarea în vigoare a Convenției trebuie să fie relativ scurtă (să nu depășească în mod normal 10 ani) și (ii) cea mai mare parte a anchetei penale sau cele mai importante etape procedurale să fie efectuate sau să trebuiască să fie efectuate după intrarea în vigoare a Convenției.

83. Curtea a acceptat și faptul că pot exista situații extraordinare care nu răspund standardului „legăturii reale”, astfel cum s-au conturat mai sus, dar atunci când necesitatea de a asigura protecția reală și efectivă a garanțiilor și a valorilor fundamentale ale Convenției ar constitui o bază suficientă pentru a recunoaște existența legăturii. Astfel, a considerat că legătura impusă ar putea fi constatată dacă faptul generator a avut o dimensiune mai mare decât o infracțiune obișnuită și a echivalat cu a nega chiar fundamentele Convenției. Aceasta ar fi situația pentru crimele grave de drept internațional, precum crimele de război, genocidul sau crimele împotriva umanității, conform definițiilor acestora din instrumentele internaționale relevante. Cu toate acestea, Curtea a reținut că abordarea menționată mai sus, numită și „clauza valorilor Convenției”, nu se poate aplica evenimentelor anterioare adoptării Convenției la 4 noiembrie 1950, deoarece abia de la acel moment Convenția și-a început existența ca tratat internațional privind drepturile omului. Prin urmare, răspunderea în temeiul Convenției a unei părți contractante nu ar putea fi angajată pentru lipsa anchetei privind crimele de drept internațional, oricât de grave ar fi, dacă acestea au fost săvârșite anterior Convenției (*ibidem*, pct. 149-51).

84. Analizând faptele prezentei cauze, Curtea observă de la început că reclamanții au susținut că au fost victime ale relexor tratamente în 1941 în contextul Holocaustului din România.

Convenția a fost adoptată și și-a început existența ca tratat internațional privind drepturile omului la 4 noiembrie 1950. România a ratificat Convenția la 20 iunie 1994.

85. Curtea reține, în continuare, că, la 15 august 1953, G.P. a fost condamnat pentru cooperare la înfăptuirea masacrului de la Iași (*supra*, pct. 11) și că primul reclamant este un supraviețuitor al acestui masacru, în timpul căruia familia sa a fost ucisă și el a fost urcat în unul dintre „trenurile morții” care îi transporta pe evrei în afara orașului Iași (în regiunea Moldova — *supra*, pct. 6). La aceeași dată, G.P. a fost, de asemenea, condamnat pentru participarea directă la organizarea și la punerea în aplicare a deportărilor de evrei din Basarabia și Bucovina (*supra*, pct. 11), iar cea de-a doua reclamantă a fost luată de la domiciliul său din orașul Cernăuți (din regiunea Bucovina) și plasată într-un ghetou în vederea deportării (*supra*, pct. 7). Cu privire la R.D., Curtea observă că la 24 ianuarie 1957 a fost condamnat pentru contribuția la înființarea de ghetouri și de lagăre și pentru că ordonase plasarea în lagăre de concentrare a unui mare număr de evrei (*supra*, pct. 14). Ambii reclamanți au susținut că au existat evrei care fuseseră luați din casele lor din Moldova și Bucovina și au fost plasați în ghetouri în vederea deportării lor ulterioare în lagăre de concentrare (*supra*, pct. 6 și 7) în aceeași perioadă în care G.P. și R.D. au deținut poziții militare (*supra*, pct. 10 și 14). Guvernul nu a negat calitatea reclamanților de evrei și de victime ale Holocaustului. Mai exact, nu a contestat susținerile reclamanților (prezentate mai sus) cu privire la orașele lor de origine și plasarea lor în ghetouri la momentul respectiv.

86. După mai mult de 40 de ani, prin intermediul unui recurs în anulare declanșat exclusiv la discreția autorităților, procesele sus-menționate au fost redeschise în 1998 și 1999, hotărârile judecătorești din 1953 și 1957 au fost casate, iar G.P. și R.D. au fost achitați (*supra*, pct. 16).

87. Luând în considerare succesiunea evenimentelor mai sus precizată, Curtea consideră că evenimentele care au dus la procesele din 1953-1957 și 1998-1999 sunt pogromul de la Iași și plasarea în ghetouri a unui mare număr de evrei, inclusiv reclamanții.

88. Curtea a hotărât deja cu privire la art. 2 că cerințele de la acest articol trec dincolo de stadiul anchetei oficiale și continuă pe parcursul proceselor în fața instanțelor naționale, care trebuie în ansamblu să îndeplinească cerințele obligației pozitive de a proteja viețile prin lege și că, deși nu există obligația absolută ca toate urmărirea penale să ducă la o condamnare sau pronunțarea unei anumite pedepse, instanțele naționale nu ar trebui, în niciun caz, să fie dispuse să lase nepedepsite atingerile grave aduse integrității fizice și psihice (a se vedea *Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, nr. 17.247/13, pct. 156, 26 mai 2020). Principiile de mai sus sunt aplicabile și cu privire la capetele de cerere în temeiul art. 3, precum cel formulat în prezenta cauză, în lumina principiilor convergente ale obligațiilor procedurale derivând din art. 2 și 3 din Convenție, principii care sunt consacrate [a se vedea *Mocanu și alții împotriva României* (MC), nr. 10.865/09 și alte 2 cereri, pct. 314-18, CEDO 2014 (extrase)]. Prin urmare, Curtea consideră că acest capăt de cerere al reclamanților se referă în fapt la pretinsa nerespectare de către stat a obligației procedurale de a desfășura o anchetă efectivă cu privire la tratamente inumane sau degradante din motive rasiale și trebuie examinată din perspectiva laturii procedurale a art. 3 din Convenție coroborat cu art. 14.

89. Ținând seama de faptul că evenimentele care au generat obligația procedurală din prezenta cauză (*supra*, pct. 84 și 85) au avut loc înainte de intrarea în vigoare a Convenției în privința României, Curtea va începe prin a examina îndeplinirea celor

două condiții necesare pentru a stabili existența „legăturii reale” dintre aceste evenimente și intrarea în vigoare a Convenției (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 82).

90. Cu privire la prima condiție, Curtea observă că evenimentele care constituie pretinsa ingerință și care ar fi putut declanșa obligația autorităților de a ancheta au avut loc în 1941 — mai exact cu mai mult de 50 de ani înainte de data critică a intrării în vigoare a Convenției în privința României — și anume 20 iunie 1994 (*supra in fine*, pct. 84). Perioada este prea lungă în termeni absoluți pentru ca o reală legătură să fie stabilită între evenimentele declanșatoare și intrarea în vigoare a Convenției în privința României (a se compara cu *Janowiec și alții*, citată anterior, pct. 157). Mai mult, R.D. și G.P. au fost condamnați definitiv (*supra*, pct. 11 și 14), și-au executat pedepsele înainte de grațierea tuturor pedepselor similare în 1955 (*supra*, pct. 12) și au decedat (*supra*, pct. 12 și 17) înainte de data la care a intrat în vigoare Convenția în privința României. Cu privire la cele de mai sus, Curtea consideră că obligația statului de a desfășura o anchetă efectivă și de a-i pedepsi pe cei răspunzători în temeiul art. 3 a fost deja îndeplinită înainte de data acestei intrări în vigoare. Ținând cont de faptul că R.D. și G.P. nu mai erau în viață la momentul redeschiderii proceselor și al achitării lor în 1998 și 1999, atingerea scopului obligației pozitive în temeiul art. 3 era deja dincolo de competențele autorităților de la acel moment.

91. În cazul celei de-a doua condiții, Curtea consideră că cele mai importante etape procedurale întreprinse în cauză (precum investigarea și condamnarea definitivă a lui G.P. și R.D.) au avut loc între 1945 și 1957 (*supra*, pct. 8-14) — cu mai mult de 30 de ani înainte de intrarea în vigoare a Convenției în privința României („data critică”). Cu privire la perioada ce a urmat intrării în vigoare a Convenției, deși a avut loc redeschiderea proceselor, Curtea nu poate identifica nicio etapă a anchetei, procesele din 1998 și 1999 fiind doar o reinterpretare a probelor de la dosarele respective ale cauzei (*supra*, pct. 16). În plus, nicio dovadă relevantă sau element de informație pe fond privind acțiunile pentru care G.P. și R.D. au fost condamnați nu au ieșit la lumină în perioada de după data importantă. Constatarea a fost afirmată și în argumentele părților (*supra*, pct. 74 și 77). Curtea a constatat deja că reevaluarea mijloacelor de probă, o abatere de la constatările anterioare sau o decizie privind clasificarea materialelor de cercetare nu poate constitui o „parte semnificativă a demersurilor procedurale” care se impune pentru stabilirea „legăturii reale” în sensul obligației procedurale în temeiul art. 2 din Convenție (a se vedea *Janowiec și alții*, citată anterior, pct. 159). Prezenta cauză ridică întrebarea dacă rejudecarea, chiar fără probe noi puse la dispoziție, ar putea fi privită ca o măsură procedurală atât de semnificativă pentru stabilirea „legăturii reale”. În orice caz, Curtea nu trebuie să decidă pentru această condiție, odată ce cele două criterii pentru stabilirea „legăturii reale” sunt cumulative.

92. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că una dintre condițiile pentru a stabili existența „legăturii reale” nu a fost îndeplinită în prezenta cauză (*supra*, pct. 90). În continuare, deși evenimentele care ar fi putut declanșa obligația de a ancheta în temeiul art. 3 din Convenție au avut fără îndoială o dimensiune mai mare decât o infracțiune obișnuită și au echivalat cu a nega chiar fundamentalele Convenției, acestea au avut loc în 1941, mai exact cu 9 ani înainte de a exista Convenția. În consecință, nu se poate aplica clauza „valorilor Convenției” și, prin urmare, deroga de la cerința „legăturii reale” (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 83).

93. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea constată că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione temporis* cu dispozițiile Convenției în sensul art. 35 § 3 lit. a) și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 4.

94. În lumina concluziei la care a ajuns mai sus, Curtea consideră că nu este necesar să examineze celelalte excepții preliminare ridicate de Guvern [*supra*, pct. 75 și 76; a se vedea și, *mutatis mutandis*, *Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), nr. 42.219/07, pct. 117, 9 iulie 2015].

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 și art. 14 din Convenție

95. Invocând art. 8, reclamantii s-au plâns că, prin inițierea în secret a unui recurs în anulare vizând achitarea autorilor stabiliți istoric și judiciar ai crimelor împotriva evreilor și prin refuzul accesului lor (adică al reclamantilor) la procese și la dosarele referitoare la aceste procese, dreptul lor la viața privată și la integritate psihică în calitate de supraviețuitori ai Holocaustului a fost încălcat de autoritățile române.

96. Reclamantii s-au plâns și că achitățile și lipsa accesului la dosare a fost o încălcare a drepturilor lor în temeiul art. 14 coroborat cu art. 8, deoarece autoritățile nu au ținut seama de natura antisemită a infracțiunilor și nu au arătat diligența cerută pentru a implica victimele acestor infracțiuni în procese. Această atitudine a constituit discriminare împotriva reclamantilor pe motive etnice.

97. Curtea consideră că aceste capete de cerere trebuie examinate în temeiul art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție. Dispozițiile relevante sunt redactate după cum urmează:

Art. 8

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Art. 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Cu privire la calitatea de victimă

98. Guvernul a susținut că reclamantii nu aveau calitatea de victimă. Acesta s-a bazat pe argumentele rezumate *supra*, pct. 75. Reclamantii și-au menținut poziția expusă *supra*, pct. 78. Reclamantii au susținut și că, din momentul în care au aflat despre achitări și despre conduita autorităților în legătură cu aceste achitări, au suferit sentimente de umilire, durere și traumă psihice, confirmarea suferinței din timpul Holocaustului fiindu-le reconsiderată și anulată. În opinia lor, achitarea autorilor istorici ai infracțiunilor în legătură cu Holocaustul a încurajat antisemitismul și pe cei care neagă Holocaustul și, astfel, le-a afectat viața privată și integritatea psihică. În continuare, au susținut că achitarea celor condamnați pentru crime împotriva evreilor în legătură cu Holocaustul a avut un impact general asupra tuturor membrilor comunității supraviețuitorilor evrei ai Holocaustului din România, care ar putea fi văzută ca un grup social (eterogen), în acord cu jurisprudența Curții (reclamantii citează, în acest sens, *Lewit împotriva Austriei*, nr. 4.782/18, pct. 46, 10 octombrie 2019).

99. Curtea reiterează că, pentru a depune o cerere în temeiul art. 34 din Convenție, o persoană fizică trebuie să fie în măsură să se pretindă victimă a unei încălcări a drepturilor recunoscute în Convenție. Pentru a pretinde că este victima unei astfel de încălcări, persoana trebuie să fie direct afectată de măsura

contestată. În consecință, existența unei victime care a fost afectată direct de o pretinsă încălcare a unui drept prevăzut de Convenție este indispensabilă pentru a pune în mișcare mecanismul de protecție prevăzut în Convenție, chiar dacă acest criteriu nu trebuie aplicat în mod rigid, mecanic și inflexibil pe parcursul procedurii [a se vedea *Aksu împotriva Turciei* (MC), nr. 4.149/04 și 41.029/04, pct. 50 și 51, CEDO 2012]. Noțiunea de „victimă” este interpretată în mod autonom și independent de normele de drept intern precum interesul de a acționa sau calitatea procesuală, deși Curtea trebuie să țină seama de faptul că un reclamant a fost parte în procesul intern (*ibidem*, pct. 52).

100. Revenind la prezenta cauză, Curtea observă că acest capăt de cerere al reclamanților privește redeschiderea proceselor penale care au reexaminat răspunderea unor ofițeri de rang înalt din armată pentru Holocaust și lipsa de acces în aceste procese a reclamanților sau a publicului. Problema ridicată în excepția Guvernului este că nu se poate stabili fără niciun dubiu dacă reclamanții sunt victime directe ale infracțiunilor pentru care R.D. și G.P. au fost găsiți vinovați în procesele desfășurate în 1953 și 1957; prin urmare, susține Guvernul, aceștia nu pot pretinde calitatea de victimă în legătură cu redeschiderea acestor procese.

101. Curtea reține că Guvernul nu a negat calitatea reclamanților de evrei și de victime ale Holocaustului. Mai exact, acesta nu a contestat susținerea reclamanților privind orașele lor de origine și plasarea lor în ghetouri la momentul faptelor (*supra*, pct. 75). Prin urmare, cu toate că reclamanții nu au fost deportați în Transnistria, au trecut totuși prin prima fază a procesului de deportare — și anume, transportul în condiții inumane (primul reclamant) și plasarea în ghetouri în vederea deportării ulterioare (ambii reclamanți). Prin urmare, Curtea consideră că, pentru capătul de cerere în temeiul art. 8, nu este necesară stabilirea unei legături directe între actele săvârșite de G.P. și R.D. și reclamanți, dat fiind că infracțiunile în cauză sunt, prin natura lor, îndreptate împotriva unui întreg grup de persoane și având în vedere situația personală a reclamanților prezentată mai sus. Prin urmare, Curtea admite că reclamanții, evrei și supraviețuitori ai Holocaustului, pot susține că au suferit personal o traumă emoțională când au aflat despre redeschiderea procesului penal și despre achitățile lui G.P. și R.D.

102. În ceea ce privește argumentul Guvernului că R.D. nu a fost achitat de crime de război, ci de o infracțiune diferită (*supra*, pct. 75), Curtea observă că achitarea din 1998 privea faptele de a contribui la înființarea de ghetouri și lagăre de concentrare, precum și la plasarea evreilor în astfel de lagăre. Încadrarea juridică dată de lege pentru aceste infracțiuni nu afectează natura faptelor, astfel cum a fost stabilită de instanțe. Guvernul a susținut și faptul că reclamanții nu puteau cere calitatea de victimă deoarece R.D. a fost condamnat pentru o infracțiune politică și că a executat o parte din pedeapsa pentru crime de război și ulterior a fost grațiat în 1955 (*supra*, pct. 75). În acest sens, Curtea observă că Guvernul nu a prezentat nicio probă că natura politică a condamnării lui R.D. a fost stabilită de instanțele interne (*supra*, pct. 16) în conformitate cu legislația aplicabilă la momentul achitării (*supra*, pct. 42). Cu privire la grațiere (*supra*, pct. 12), aceasta a afectat doar executarea pedepsei și nu condamnarea în sine; prin urmare, Curtea nu vede modul în care această grațiere ar putea influența calitatea de victimă a reclamanților în temeiul Convenției.

103. Mai mult, Curtea observă că a constatat, în jurisprudența sa privind reclamanții care s-au simțit ofențați de afirmații care fac trimitere, în general, la grupul etnic din care făceau parte, că un reclamant putea fi considerat victimă a pretensei încălcări, deși nu era în mod direct și personal vizat de afirmațiile respective (a se vedea *Aksu*, pct. 53 și 54, și *Lewit*, pct. 86, ambele citate anterior). Cu privire la speță, Curtea consideră că

se pot aplica considerații similare, iar reclamanții pot fi văzuți ca având un interes personal în procesele care vizau stabilirea răspunderii unor ofițeri de armată de rang înalt în Holocaustul din România — despre care nu s-a contestat că reclamanții au fost victime. Faptul că reclamanții nu erau părți în procedura internă, spre deosebire de situația din jurisprudența susmenționată, nu este decisiv în prezenta cauză în care acest aspect — lipsa de implicare în procese — este exact unul dintre capetele de cerere formulate de reclamanți.

104. Având în vedere cele de mai sus și nevoia de a aplica criteriile care reglementează calitatea de victimă într-un mod care să nu fie rigid și inflexibil (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 99), Curtea admite că reclamanții pot să se pretindă victime ale pretensei încălcări în sensul art. 34 din Convenție. Prin urmare, respinge excepția preliminară a Guvernului că reclamanții nu aveau calitatea de victimă.

105. Ajungând la concluzia de mai sus și având în vedere că procesele de achitare și faptul că reclamanții au luat la cunoștință de rezultatele acestora au avut loc atunci când Convenția era în vigoare în România (*supra*, pct. 16, și *infra*, pct. 126), Curtea consideră că nu se ridică nicio problemă privind competența sa *ratione temporis* în legătură cu capătul de cerere în temeiul art. 8 și 14 din Convenție.

2. Cu privire la aplicarea art. 8 și art. 14 din Convenție

(a) Argumentele părților

106. Guvernul a susținut că, în 1953 și 1957, R.D. și G.P. au fost condamnați nu doar pentru crime de război motivate etnic asupra evreilor, ci și pentru alte infracțiuni, precum urmărirea penală nedreaptă a comuniștilor. Prin urmare, rejudecările post-comuniste pot fi considerate ca privind infracțiuni motivate etnic doar cu privire la participarea lui G.P. la deportarea evreilor din Bucovina în Transnistria. Având în vedere că alte victime posibile, precum activiștii comuniști care la rândul lor au putut fi vizați de rejudecări, au fost tratate similar cu reclamanții, Guvernul a susținut că nu exista nicio dovadă că reclamanții au fost tratați diferit în baza originii etnice. Guvernul a mai susținut că nu existau probe în dosarele instanțelor naționale pentru a susține afirmația că a existat discriminare împotriva reclamanților pe motivul originii lor etnice în procesele din 1998 și 1999. Pe baza acestor argumente, a concluzionat că art. 8 coroborat cu art. 14 nu se aplica în prezenta cauză.

107. Reclamanții au susținut că au fost direct afectați de achitarea lui R.D. și G.P. și de maniera secretă în care a avut loc achitarea. Au susținut că prin conduita lor autoritățile demonstrau lipsă de respect și de considerație față de supraviețuitorii Holocaustului și aceasta constituia o încercare de a rescrie fapte istorice la limită cu negarea Holocaustului. Această situație a afectat viața privată și integritatea psihică a reclamanților, provocându-le o suferință emoțională extremă. În plus, făcând trimitere la Cauza *Lewit* (citată anterior, pct. 46), reclamanții au susținut că supraviețuitorii Holocaustului au fost anterior considerați de Curte drept un grup social (eterogen). Prin urmare, achitarea persoanelor condamnate pentru infracțiuni în legătură cu Holocaustul, necomunicată publicului, și refuzul autorităților de a le permite accesul la dosarele cauzei le-a afectat viața privată și i-a discriminat ca membri ai acestui grup.

(b) Motivarea Curții

(i) Aplicabilitatea art. 8

108. Curtea reține că reclamanții din prezenta cauză s-au plâns cu privire la acțiunile statului, mai precis de decizia autorităților de a redeschide procesele, de a achita funcționarii statului anterior condamnați pentru crime legate de Holocaust, de neinformarea de către autorități a publicului și a reclamanților despre aceste decizii și de neacordarea accesului la dosarele din aceste procese. Aprecierea dacă într-o astfel de cauză se

ridică sau nu o problemă de viață privată în temeiul art. 8 din Convenție este un aspect care intră în competența Curții *ratione materiae* și trebuie examinat ca o problemă de admisibilitate [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), nr. 76.639/11, pct. 92-93, 25 septembrie 2018].

(α) Principii generale

109. „Viața privată” în sensul art. 8 § 1 din Convenție este un concept larg care nu se pretează unei definiții exhaustive. S-a stabilit că acoperă integritatea morală a unei persoane și că poate cuprinde zona de interacțiune a acesteia cu alte persoane, chiar într-un context public (a se vedea *Behar și Gutman împotriva Bulgariei*, nr. 29.335/13, pct. 54, 16 februarie 2021). Prin urmare, poate să cuprindă mai multe aspecte ale identității fizice și sociale a persoanei. Art. 8 protejează, în plus, dreptul la dezvoltarea personală și dreptul de a stabili și de a dezvolta relații cu alte ființe umane și cu lumea exterioară (a se vedea *Denisov*, citată anterior, pct. 95).

110. Abordarea generală a Curții privind aplicabilitatea art. 8 în cauze în care se susține că „viața privată” a unei persoane a fost afectată negativ de o declarație sau de un act este că, în asemenea cazuri, efectele declarației sau ale actului trebuie să depășească un „prag de gravitate” (a se vedea *Denisov*, citată anterior, pct. 112-114). Această abordare a fost aplicată în cauze ridicând probleme foarte diferite în care Curtea a constatat că, pentru ca art. 8 să intre în discuție, fie (i) trebuie să existe probe convingătoare că o pretinsă nerespectare de către stat (de exemplu, de a oferi membrilor minorității rome acces la apă potabilă — a se vedea *Hudorovič și alții împotriva Sloveniei*, nr. 24.816/14 și 25.140/14, pct. 115 și 157, 10 martie 2020) a erodat efectiv drepturile de bază ale reclamantilor în temeiul respectivei dispoziții, fie (ii) atacul asupra unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să aducă atingere exercitării de către persoană a dreptului la respectarea vieții private (de exemplu, într-o cauză privind declarații homofobe — a se vedea *Beizaras și Levickas împotriva Lituaniei*, nr. 41.288/15, pct. 109, 14 ianuarie 2020). Aprecierea nivelului minim este relativă și depinde de toate circumstanțele cauzei, precum intensitatea și durata evenimentului negativ respectiv și efectele sale fizice sau psihice asupra sănătății sau a calității vieții persoanei, iar măsura în litigiu trebuie să afecteze grav viața privată a reclamantului. În această privință, Curtea reamintește că pragul de gravitate ocupă un loc important în cauze în care existența unei probleme de viață privată este examinată în conformitate cu abordarea bazată pe consecințe și că o trăsătură intrinsecă a acestei abordări este că reclamantul trebuie să prezinte probe convingătoare care să demonstreze că pragul de gravitate a fost atins (a se vedea *Denisov*, citată anterior, pct. 111, 113 și 114).

111. Curtea a hotărât anterior că discursul public al unui politician care nega faptul că uciderea în masă a armenilor de Imperiul Otoman a constituit un genocid a afectat dreptul armenilor la respectarea demnității înaintașilor lor și dreptul la respectarea identității și că atât identitatea etnică, cât și reputația înaintașilor erau drepturi protejate în temeiul secțiunii „viața privată” de la art. 8 [a se vedea *Perinçek împotriva Elveției* (MC), nr. 27.510/08, pct. 227, CEDO 2015 (extrase)].

112. Curtea a reținut, de asemenea, că stereotipizarea negativă a unui grup, atunci când atinge un anumit nivel, este de natură să afecteze sentimentul de identitate al grupului respectiv, precum și sentimentele de stimă de sine și de încredere în sine ale membrilor grupului. În acest sens se poate observa că aduce atingere vieții private a membrilor grupului [a se vedea cauzele citate anterior *Aksu*, pct. 58-61, în care un reclamant de origine romă s-a simțit ofensat de anumite pasaje dintr-o carte cu accent pe comunitatea romă, și *Lewit*, pct. 46, în care reclamantul a denunțat neprotejarea sa de către stat

împotriva declarațiilor calomnioase, într-un articol, despre foști prizonieri de la Mauthausen, care, ca supraviețuitori ai Holocaustului, erau văzuți ca un grup social (eterogen)]. Se poate vedea din motivarea Curții în cauzele sus-menționate că la întrebarea dacă „viața privată” a unei persoane a fost afectată negativ de o declarație sau de un act se poate oferi un răspuns doar pe baza ansamblului împrejurărilor cauzei specifice.

113. În cele din urmă, în *Cauza Behar și Gutman* (citată anterior, pct. 67) Curtea a continuat să definească anumiți factori relevanți pentru a decide dacă o declarație publică despre un grup social sau etnic a afectat „viața privată” a membrilor săi în sensul art. 8 din Convenție. Acești factori includeau (dar nu erau în mod necesar limitați la) cele ce urmează: a) caracteristicile grupului (de exemplu, mărimea, gradul de omogenitate, vulnerabilitatea particulară sau istoricul stigmatizării și poziția față de societate în ansamblu); b) conținutul precis al afirmațiilor negative cu privire la grup (în special, gradul în care acestea ar putea transmite un stereotip negativ despre grup în ansamblu și conținutul specific al stereotipului) și c) forma și contextul în care s-au făcut afirmațiile, întinderea lor (care poate depinde de unde și cum au fost făcute), poziția și calitatea autorului, măsura în care se poate considera că au afectat un aspect central al identității și al demnității grupului. Nu se poate spune că unul dintre aceste elemente are în mod invariabil prioritate; întreprinderea tuturor acestora duce la concluzia finală în problema dacă „un anumit nivel” cerut în temeiul *Aksu* (citată anterior, pct. 58) și „pragul de gravitate” cerut în temeiul *Denisov* (citată anterior, pct. 112-14) a fost atins și în problema dacă, prin urmare, art. 8 este aplicabil. Contextul general al fiecărei cauze — în special climatul social și politic predominant la momentul declarațiilor — poate fi, de asemenea, un considerent important.

(β) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

114. Curtea reține că problema în speță este dacă se poate considera că redeschiderea procesului penal, achitarea persoanelor anterior condamnate definitiv pentru infracțiuni legate de Holocaustul din România, neinformarea de către autorități a publicului și a reclamantilor despre aceste decizii și neacordarea accesului la dosarele din procese au afectat „viața privată” a reclamantilor, evrei români supraviețuitori ai Holocaustului, astfel încât să fie declanșată aplicarea art. 8 din Convenție în legătură cu aceștia.

115. Curtea reiterează că reclamantii au susținut că erau evrei care au fost luați din casele lor din regiunile Moldova și Bucovina și plasați în ghetouri în vederea deportării lor ulterioare în lagăre, precum și că primul reclamant a mai susținut că era un supraviețuitor al pogromului de la Iași (*supra*, pct. 6 și 7).

116. Guvernul nu a negat calitatea reclamantilor de evrei și de victime ale Holocaustului (*supra* pct. 75, și *infra*, pct. 135).

117. Curtea a considerat deja supraviețuitorii Holocaustului ca un grup social (eterogen) ai cărui membri individuali pot suferi impactul stereotipurilor negative ale grupului (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 112). De asemenea, a hotărât că discursul public al unui politician care nega faptul că uciderea în masă stabilită istoric a membrilor unui grup etnic a afectat dreptul la respectarea vieții private al membrilor grupului în cauză (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 111). Mai mult, Curtea a considerat anterior că, în ceea ce privește negarea Holocaustului, chiar dacă deghizată într-o cercetare istorică imparțială, aceasta trebuie să fie văzută întotdeauna ca având conotațiile unei ideologii antidemocratice și a antisemitismului și trebuie considerată ca îngrijorătoare în mod deosebit pentru cei vizați (a se vedea *Perinçek*, citată anterior, pct. 253, și cauzele citate).

118. Speța nu privește exprimarea în public a opiniilor care neagă existența Holocaustului sau la stereotipurile negative

despre supraviețuitorii Holocaustului; cu toate acestea, Curtea constată că principiile elaborate în cauzele sus-menționate (*supra*, pct. 109-113) pot fi utilizate ca referințe în cauza de față. Acestea fiind spuse, Curtea reține, de asemenea, caracterul unic al speței în care deja a stabilit că reclamantii au suferit o traumă emoțională când au aflat despre redeschiderea procesului penal și despre achitățile lui G.P. și R.D. (*supra*, pct. 101). Această constatare deosebește în mod clar prezenta cauză de Cauza *L.Z. împotriva Slovaciei* [(dec.), nr. 27.753/06, pct. 74 și 75, 27 septembrie 2011], în care Curtea a constatat că argumentele reclamantului erau în principal orientate către problema generală a promovării fascismului și a potențialelor sale consecințe asupra societății. Procesele din speță (care au dus la achitarea unor ofițeri de rang înalt din armată condamnați pentru infracțiuni legate de Holocaust) și conduita autorităților în respectivele procese (neinformarea publicului despre inițierea căilor extraordinare de atac, reținerea dosarelor cauzei de către serviciile secrete și refuzul inițial de a permite reclamantilor accesul la dosare) au fost percepute de reclamantii, din momentul în care au aflat despre acestea, ca reprezentând o negare a existenței Holocaustului din România și a adevărului istoric despre acesta și au reînviat în ei trauma Holocaustului, ale cărui victime directe erau. Cu privire la acest punct, Curtea reține, în continuare, că achitățile au avut loc la un moment marcat de chestionarea rolului autorităților române în Holocaust în România și de onorarea criminalilor de război de către unii membri ai clasei politice (*supra*, pct. 21 și 46). Mai mult, la momentul în care reclamantii au aflat despre achitări se produceau incidente antisemite în România, iar acestea continuă să aibă loc și în prezent (*supra*, pct. 46 și 68).

119. Având în vedere toți acești factori și în lumina concluziei privind calitatea de victimă a reclamantilor (*supra*, pct. 104), Curtea admite că rezultatul proceselor din 1998 și 1999, care au examinat rolul ofițerilor de rang înalt din armată în evenimente de o natură extrem de sensibilă cum este Holocaustul, și contextul proceselor respective au putut să aibă un impact suficient asupra sentimentului de identitate și a stimei de sine ale reclamantilor evrei și supraviețuitori ai Holocaustului din România încât să le producă o suferință psihică atingând un „anumit nivel” (a se vedea *Aksu*, citată anterior, pct. 58) sau „pragul de gravitate” necesar (a se vedea *Denisov*, citată anterior, pct. 112-14). Prin urmare, art. 8 din Convenție este aplicabil în prezenta cauză.

(ii) *Aplicabilitatea art. 14*

120. Art. 14 din Convenție nu are o existență independentă și se aplică doar dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor prevederi materiale ale Convenției sau ale protocoalelor la aceasta [a se vedea, între multe alte hotărâri, *Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30.078/06, pct. 124, CEDO 2012 (extrase)]. Întrucât, după cum s-a stabilit mai sus, faptele din prezenta cauză intră în sfera de aplicare a art. 8 din Convenție, art. 14 este aplicabil, iar capătul de cerere va fi examinat, prin urmare, și în lumina acestuia.

3. *Respectarea termenului de 6 luni*

121. Guvernul a invocat că reclamantii nu au respectat termenul de 6 luni. Acesta s-a bazat pe argumentele rezumate *supra*, pct. 76. Reclamantii și-au menținut poziția expusă *supra*, pct. 79-81.

122. Curtea reiterează că termenul de 6 luni prevăzut la art. 35 § 1 din Convenție are mai multe scopuri. Urmărește, în principal, susținerea securității juridice și asigurarea faptului că acele cauze care ridică probleme în temeiul Convenției sunt examinate într-un termen rezonabil, evitând în același timp ca autoritățile și alte persoane implicate să rămână mult timp în stare de incertitudine. De regulă, perioada de 6 luni începe de la data pronunțării hotărârii definitive în procesul de epuizare a

căilor de atac interne. Totuși, în cazurile în care este evident de la început că, pentru reclamant, nu există nicio cale de atac efectivă, perioada începe de la data actelor sau a măsurilor denunțate sau de la data la care reclamantul a luat cunoștință despre actul în cauză sau despre efectul său asupra reclamantului ori prejudiciul cauzat acestuia [a se vedea *Mocanu și alții împotriva României* (MC), nr. 10.865/09 și alte 2 cereri, pct. 258-59, CEDO 2014 (extrase)].

123. Revenind la prezenta cauză, Curtea constată, în primul rând, că procesele și cele două hotărâri în litigiu priveau evenimente istorice implicând Holocaustul, evenimente care au afectat un important număr de persoane din România și, prin urmare, erau de interes public (*supra*, pct. 19). În acest context, Curtea reține că nu este în dispută faptul că reclamantii nu au fost părți în procesele de achitare (*supra*, pct. 15-17) și că nicio probă nu a fost prezentată de Guvern pentru a atesta faptul că reclamantii, ca victime directe ale evenimentelor în dezbatere, sau publicul au fost informați de autorități de inițierea procesului de procurorul general.

124. Curtea observă, de asemenea, că dosarele cauzei din procesele de achitare nu au fost accesibile publicului, fiind depozitate mai întâi în arhivele serviciilor secrete și ulterior la CNSAS, la care doar anumite categorii de persoane aveau acces (*supra*, pct. 38-41). În plus, cererile reclamantilor de acces la aceste dosare ale cauzei au fost inițial respinse atât de instanța care a pronunțat hotărârile de achitare, cât și de instituția la care dosarele respective erau păstrate la acel moment (*supra*, pct. 24-25). În consecință, deși hotărârile de achitare includeau pe prima lor pagină mențiunea că au fost pronunțate în ședințe publice (*supra*, pct. 17), această indicație în sine nu permite Curții să concluzioneze dacă publicul fusese informat de autorități despre aceste procese. Constatarea este, de asemenea, sprijinită de susținerea Guvernului că reclamantii ar fi putut afla despre procesele de achitare încă din 2004, odată ce raportul ICHR a fost publicat (*supra*, pct. 76).

125. În ceea ce privește susținerea Guvernului că raportul ICHR din 2004 a făcut obiectul unei extinse atenții a mass-mediei, Curtea subliniază că exemplele aduse în susținerea acestei declarații se referă numai la câteva publicații online disponibile pe site-ul INSHR-EW și la un articol publicat în 2014 într-un număr al unei reviste de specialitate despre ale cărei cifre privind tirajul sau difuzarea nu s-a oferit nicio informație (*supra*, pct. 76). Nu a fost prezentată nicio dovadă cu privire la invocata acoperire mediatică națională accesibilă publicului larg.

126. În vederea celor de mai sus, Curtea consideră că prima divulgare de informații credibile și verificabile către public (informații incluzând datele exacte ale achitărilor și copiile hotărârilor) a fost cu ocazia conferinței INSHR-EW (*supra*, pct. 23). Prin urmare, acceptă declarația reclamantilor că momentul la care au putut afla despre hotărârile de achitare și au devenit familiari cu conținutul lor a fost cu ocazia conferinței sus-menționate care a avut loc la 26 ianuarie 2016 (*supra*, pct. 23 și 81). Aceștia au introdus cererea la 14 iulie 2016. Rezultă că excepția Guvernului privind nerespectarea termenului de 6 luni nu este fondată și, prin urmare, trebuie să fie respinsă.

4. *Neepuizarea căilor de atac interne*

127. Cu privire la partea din capătul de cerere privind lipsa de acces al reclamantilor la dosarele de achitare păstrate în arhivele CNSAS, Guvernul a susținut că reclamantii ar fi trebuit să solicite instanțelor de contencios administrativ (în temeiul Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public — *supra*, pct. 44) ca CNSAS să le acorde accesul la dosarele cauzei sau să le furnizeze copii legalizate ale documentelor respective.

128. Reclamanții au susținut că, având în vedere faptul că procedura de accesare a dosarelor arhivate la CNSAS a fost reglementată prin dispoziții legale speciale, o astfel de solicitare nu ar fi avut niciun temei în legislația internă și nu ar putea fi considerată drept o cale de atac efectivă.

129. Într-adevăr, Curtea observă că procedura de primire a accesului la dosarele depozitate de CNSAS este precizată strict în statutul acestuia (*supra*, pct. 38-41) și că reclamanții nu au îndeplinit condițiile cerute pentru acest acces — după cum au fost informați chiar de CNSAS (*supra*, pct. 25). Conform unui principiu consacrat de drept, legea generală — precum Legea nr. 544/2001 menționată de Guvern — nu se aplică în prezența dispozițiilor speciale referitoare la aceleași aspecte (*supra*, pct. 45). În plus, Guvernul nu a prezentat niciun exemplu de hotărâri judecătorești prin care CNSAS să fi fost obligat să acorde acces la dosare în situații similare cu cea a reclamanților.

130. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră nefondată excepția Guvernului privind neepuizarea căilor de atac interne și o respinge.

5. Concluzie cu privire la admisibilitatea capătului de cerere

131. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamanții

132. Reclamanții au susținut că achitarea celor doi militari care fuseseră anterior condamnați pentru infracțiuni legate de Holocaust a reprezentat o negare a acestuia și era contrară valorilor fundamentale în temeiul art. 8 și art. 14 din Convenție. Au susținut că, atunci când au descoperit din întâmplare (*supra*, pct. 23) că autoritățile i-au reabilitat pe G.P. și R.D., au trăit sentimente de umilire, vulnerabilitate, neajutorare, durere și traume psihice. Au simțit că persecutarea și trauma la care au fost supuși în timpul Holocaustului au fost revizuite și negate de autorități. Redeschiderea secretă a proceselor privind Holocaustul printr-un recurs extraordinar în anulare care a fost exclusiv la discreția autorităților, achitățile ulterioare în absența de probe noi și neinformarea deliberată a victimelor au constituit o gravă încălcare a dreptului reclamanților la viața privată și la integritatea psihică în calitate de supraviețuitori ai Holocaustului. De asemenea, au constituit o discriminare împotriva reclamanților pe motivul originii lor etnice.

133. Reclamanții au susținut, în continuare, că, având în vedere dreptul lor la respectarea vieții private — astfel cum este garantat de art. 8 —, aveau dreptul de a fi informați despre inițiativa Parchetului General de a cere redeschiderea proceselor în scopul de a-i achita pe R.D. și G.P. și, de asemenea, de a fi informați cu privire la rezultatul acelor procese. Astfel de informații ar fi fost de mare importanță pentru viața lor privată, pentru istoria lor personală, pentru experiența lor privind Holocaustul și ulterioarele procese pentru crime de război din anii 1950, pentru procesarea traumei lor psihice suferite în legătură cu evenimentele din iunie 1941, precum și pentru simpla aflare a adevărului despre trecutul lor.

134. Reclamanții s-au plâns că dosarele judiciare ale cauzelor privind rejudicările conțineau informații care erau de mare importanță pentru viața lor privată și totodată de interes public. Făcând trimitere la Cauza Karsai împotriva Ungariei (nr. 5.380/07, pct. 35, 1 decembrie 2009), reclamanții au susținut că deja Curtea a statuat, în contextul unei dezbateri publice privind înălțarea unei statui comemorative a unui fost prim-ministru care avusese convingeri antisemite, că o dezbatere cu privire la eforturile unei țări, care a avut în istoria sa episoade de totalitarism, pentru a se împăca cu trecutul său era de un interes

public major. Cu toate acestea, în pofida interesului public major față de rejudicările în prezenta cauză, acestea, în opinia reclamanților, au fost ținute secrete de autoritățile statului. Refuzul arătat de Înalta Curte de Casație și Justiție de a adopta un rol activ în asigurarea accesului reclamanților la dosarele cauzei a demonstrat reaua-credință a autorităților și dorința lor de a ascunde informația de reclamanți și de public. În opinia reclamanților, această neinformare nu a avut o justificare rezonabilă.

(b) Guvernul

135. Guvernul a acceptat că achitățile au generat o controversă publică cu impact asupra reclamanților ca supraviețuitori ai Holocaustului care nu erau în mod necesar inițiați în drept. Cu toate acestea, a susținut că respectiva controversă a fost generată și de numeroasele modificări (unele dintre acestea secrete) aduse legislației relevante după Cel de-Al Doilea Război Mondial și în timpul regimului comunist, precum și de faptul că unele etape ale urmăririi penale și ale proceselor criminalilor de război au fost afectate (cel puțin la nivelul percepției publice) de schimbările politice din epocă și de faptul că cei mai mulți dintre cei oficial implicați în procesele privind crime de război din anii 1950 nu erau nici judecători, nici procurori, nici măcar practicieni ai dreptului. Prin urmare, controversele care ar fi putut deranja supraviețuitorii Holocaustului (care încă purtau amintirea acelor evenimente teribile) puteau fi cauzate și de insuficiențele sus-menționate, combinate cu standardele care au predominat în acele vremuri în privința desfășurării proceselor penale.

136. Guvernul a susținut, totodată, că reclamanții au obținut copii ale dosarelor în cauză și nu au pretins că respectivele copii nu erau complete sau că lipseau documente.

137. În sfârșit, Guvernul a răspuns că nu existau elemente factuale sau formulări în hotărârile judecătorești din 1998 și 1999 care să indice că s-a produs o discriminare pe motive etnice. Simplul fapt că anumite infracțiuni de care cei doi militari au fost găsiți vinovați au fost examinate la momentul respectiv ca având o dimensiune etnică nu putea duce în mod automat la concluzia că rejudicarea proceselor a fost discriminatorie din motive etnice. Caracterul etnic al infracțiunii nu implică în mod automat părtinirea manifestată de judecătorii care au examinat cauza.

2. Motivarea Curții

(a) Principii generale

138. Curtea reamintește că, deși scopul esențial al art. 8 din Convenție este de a apăra persoanele împotriva amestecului arbitrar al autorităților publice, pot exista în plus, pe lângă acest angajament negativ fundamental, și obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private sau de familie și a domiciliului. Răspunderea statului poate fi angajată ca urmare a actelor care au urmări directe suficiente asupra drepturilor garantate de Convenție. În stabilirea faptului dacă această răspundere este efectiv angajată, trebuie să se țină seama de conduita ulterioară a statului respectiv [a se vedea *Moldovan și alții împotriva României* (nr. 2), nr. 41.138/98 și 64.320/98, pct. 95, CEDO 2005-VII, și *Paketova și alții împotriva Bulgariei*, nr. 17.808/19 și 36.972/19, pct. 148-49, 4 octombrie 2022].

139. Indiferent de abordarea analitică adoptată — obligație pozitivă sau ingerință —, principiile aplicabile cu privire la justificarea în temeiul art. 8 § 2 sunt similare în linii mari. În ambele contexte trebuie să se ia în considerare justul echilibru care trebuie păstrat între interesele concurente ale individului și cele ale întregii comunități. În ambele contexte, statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere în ceea ce privește stabilirea măsurilor care trebuie luate pentru a asigura respectarea Convenției. Marja de apreciere acordată autorităților se restrânge în cazul în care dreptul în litigiu este esențial pentru ca persoana să beneficieze efectiv de drepturi intime sau

fundamentale. Acesta este cazul în special pentru drepturile de la art. 8, care sunt drepturi de importanță centrală pentru identitatea, autodeterminarea, integritatea fizică și morală a persoanei, menținerea relațiilor cu alte persoane și un loc stabil și sigur în comunitate (a se vedea, între multe alte hotărâri, *Paketova și alții*, citată anterior, pct. 150).

140. Rolul Curții nu este de a se substitui pe sine autorităților naționale relevante în stabilirea celor mai adecvate metode pentru protejarea persoanelor împotriva atacurilor asupra integrității lor personale, ci mai degrabă de a examina, în temeiul Convenției, deciziile pe care autoritățile respective le-au luat în exercitarea puterii lor de apreciere. Cerința ingerinței „necesare într-o societate democratică”, prevăzută la art. 8 § 2, ridică atât o problemă de procedură, cât și una de fond (*ibidem*, pct. 151). O ingerință se consideră „necesară într-o societate democratică” într-un scop legitim dacă răspunde unei „nevoi sociale stringente” și, în special, dacă este proporțională cu scopul legitim urmărit. Cu toate că autorităților naționale le revine să efectueze evaluarea inițială a necesității, evaluarea finală dacă motivele invocate pentru ingerință sunt relevante și suficiente se supune controlului de conformitate al Curții cu privire la cerințele Convenției (a se vedea, printre alte hotărâri, *A.-M.V. împotriva Finlandei*, nr. 53.251/13, pct. 81, 23 martie 2017).

141. În ceea ce privește noțiunile de „viață privată” și autonomie personală, inclusiv identitatea etnică, în sensul art. 8 din Convenție, Curtea face referire la principiile generale enunțate în cauze privind declarațiile publice cu caracter antisemit din punctul de vedere al reclamantilor evrei care se plâng că viața lor privată a fost afectată negativ de declarațiile respective. Prin urmare, în Cauza *Lewit* (citată anterior, pct. 82), reiterând că, în temeiul obligațiilor pozitive și negative ale statului în sensul art. 8, este de luat în considerare justul echilibru care trebuie păstrat între interesele concurente ale individului și cele ale comunității ca întreg și că, în ambele contexte, statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere, Curtea a constatat, în continuare, că instanțele naționale nu au efectuat exercițiul menționat de asigurare a echilibrului și, prin urmare, nu au respectat obligația procedurală ce le revine în temeiul art. 8 din Convenție. Într-o cauză recentă, Curtea a reținut că asemenea declarații care aplică stereotipuri negative asupra unui grup etnic minoritar, în cazul în care ating un anumit nivel de gravitate, ar putea fi văzute ca afectând viața privată a membrilor individuali ai grupului și că există, prin urmare, obligația pozitivă de a le acorda despăgubiri cu privire la acele declarații (a se vedea *Behar și Gutman*, citată anterior, pct. 99). Curtea a considerat, în această cauză, că, refuzând să le acorde reclamantilor despăgubiri cu privire la declarațiile antisemite discriminatorii, autoritățile naționale nu au răspuns adecvat la discriminarea din motive de origine etnică a reclamantilor și nu și-au îndeplinit obligația pozitivă de a asigura respectarea vieții private a reclamantilor, încălcând art. 8 din Convenție coroborat cu art. 14 (*ibidem*, pct. 106).

142. Cu privire la art. 14 din Convenție, Curtea reafirmă că discriminarea din cauza originii etnice reale sau percepute a unei persoane constituie o formă de discriminare rasială, adică un tip de discriminare deosebit de grav, și, având în vedere consecințele sale periculoase, necesită o vigoare specială și o reacție fermă din partea autorităților. Din acest motiv, autoritățile trebuie să folosească toate mijloacele de care dispun pentru a combate rasismul, consolidând astfel viziunea democratică a unei societăți în care diversitatea nu este percepută ca o amenințare, ci ca o sursă de îmbogățire (a se vedea *Timișev împotriva Rusiei*, nr. 55.762/00 și 55.974/00, pct. 56, CEDO 2005-XII). Responsabilitatea autorităților, în temeiul art. 14, de a asigura respectarea fără discriminare pentru o valoare fundamentală poate, de asemenea, să intre în acțiune atunci

când, în contextul art. 8, sunt puse în discuție posibile atitudini rasiste care ar duce la stigmatizarea persoanei în cauză. Cu atât mai mult în cazul în care atitudinile respective nu sunt manifestate de persoane particulare, ci de agenți ai statului (a se vedea *Muhammad împotriva Spaniei*, nr. 34.085/17, pct. 67, 18 octombrie 2022).

143. Curtea a admis, de asemenea, în cauze anterioare că o diferență de tratament poate lua forma unor efecte negative disproporționate ale unei politici sau măsuri generale care, deși formulată în termeni neutri, discriminează un grup (a se vedea, de exemplu, *Hugh Jordan împotriva Regatului Unit*, nr. 24.746/94, pct. 154, 4 mai 2001).

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

144. Analizând circumstanțele prezentei cauze, Curtea observă că reclamantii au declarat că s-au simțit umiliți și traumatizați din cauza revizuirii unor fapte stabilite istoric și judiciar, fapt care, în opinia lor, a reprezentat negarea violenței motivate etnic ai cărei victime au fost pe durata Holocaustului.

145. Guvernul a fost de acord că achitarea persoanelor condamnate pentru crime legate de Holocaust a putut genera o controversă publică și a putut deranja supraviețuitorii Holocaustului, cum sunt reclamantii. Totuși, a susținut că aceste controverse au fost de fapt cauzate de politicile din epocile istorice respective și că achitățile au fost necesare pentru a corecta inechitatea procedurii.

146. Curtea constată, în primul rând, că în urma unei obligații impuse internațional, în 1945, autoritățile române au creat o comisie care a adunat elemente de probă în privința prezumțivelor crime de război (*supra*, pct. 8). Peste mai mulți ani, în 1951, pornind de la probele colectate de comisia respectivă, un procuror de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a pregătit rechizitoriul (*supra*, pct. 10) în temeiul căruia instanțele ordinare — stabilite în conformitate cu legislația vremii — i-au condamnat pe R.D. și G.P. pentru infracțiuni legate de Holocaust (*supra*, pct. 11 și 14). Chiar și în ipoteza, susținută de Guvern (*supra*, pct. 135), că poate comisia nu a avut în componență profesioniști ai dreptului sau persoane cu pregătire juridică, Curtea observă că cei doi militari în prezenta cauză au fost anchetați, acuzați și judecați de profesioniști ai dreptului (procuror și instanțe penale și militare), conform legislației aplicabile la momentul relevant, și nu de către tribunalul poporului.

147. Curtea observă, de asemenea, că după hotărârile definitive din 1953 și 1957 [respectiv (i) prin care G.P. a fost găsit vinovat de cooperare la înfăptuirea pogromului de la Iași și de directa organizare și desfășurare a deportărilor de evrei din Basarabia și Bucovina și (ii) prin care R.D. a fost găsit vinovat că a ordonat plasarea în lagăre de concentrare a unui număr ridicat de evrei], Parchetul General din România a făcut uz de un recurs extraordinar în anulare în anii 1990, a cărui utilizare fiind exclusiv la discreția sa, și, în absența lui R.D. și G.P. (care erau decedați, *supra*, pct. 12 și 17), a cerut instanțelor să redeschidă procesele penale și să îi achite pe cei doi militari de infracțiunile sus-menționate fără a oferi niciun motiv relevant pentru această solicitare (*supra*, pct. 16 și *infra*, pct. 148-150).

148. Referindu-se la aceleași probe ca cele care au stat la baza condamnărilor din 1953 și 1957, Curtea Supremă de Justiție l-a achitat mai întâi pe R.D., considerând că acesta doar a respectat ordinele primite de la ofițerii de rang superior (*supra*, pct. 16). Cu privire la acest punct, Curtea reține că, în temeiul normelor dreptului umanitar internațional cutumiar, faptul că un act a fost dispus de un superior nu reprezintă o apărare în contextul crimelor de război (principiu stabilit din 1945, în special în cartele tribunalelor militare internaționale de la Nürnberg și de la Tokyo și, mai târziu, în Statutul de la Roma al Tribunalului Penal Internațional — *supra*, pct. 59-63). Ulterior,

Curtea Supremă de Justiție l-a achitat, de asemenea, pe G.P., constatând că Secția a II-a a Marelui Stat Major (unde acesta și-a desfășurat activitatea) nu a fost implicată în pogromul de la Iași sau în deportarea și plasarea evreilor în ghetouri (*supra*, pct. 16). Această constatare a contrazis motivarea Curții Supreme de Justiție cu privire la achitarea anterioară a lui R.D., care fusese superiorul direct al lui G.P. și a cărui implicare în plasarea evreilor în ghetouri și lagăre de concentrare — precum și implicarea secției al cărei comandant fusese — a fost justificată de apărarea sa prin simpla urmare a ordinelor emise de un superior. Mai mult, Curtea observă că constatările la care a ajuns Curtea Supremă de Justiție în procesul care a dus la achitarea lui G.P. și R.D. contraziceau și declarațiile pe care inculpații le-au dat în fața instanțelor în procesul inițial din 1953, când R.D. a susținut că nu a avut nicio implicare în măsurile luate împotriva evreilor, în timp ce G.P. a susținut că doar a executat ordinele date de R.D. (*supra*, pct. 11).

149. Curtea consideră că ambele constatări ale Curții Supreme de Justiție care au dus la achitățile din 1998 și 1999 — și anume, că doar trupele germane au fost implicate în pogromul de la Iași și în plasarea evreilor români în ghetouri și deportarea lor ulterioară — contrazic, de asemenea, înscrisurile aflate încă la dosarele condamnării inițiale (*supra*, pct. 11) și propriile constatări ale instanței că plasarea evreilor în ghetouri în vederea deportării lor ulterioare s-a bazat pe liste de nume alcătuite de Serviciul Special de Informații din România și de jandarmerie (*supra*, pct. 16). Concluzionând că pogromul de la Iași și plasarea evreilor români în ghetouri și deportarea lor ulterioară fuseseră organizate și realizate doar de germani, instanța a omis, de asemenea, contextul istoric așa cum este reflectat de măsurile antisemite luate de însuși Guvernul României la momentul faptelor (*supra*, pct. 5).

150. În plus, examinând motivarea deciziilor de achitare din 1998 și 1999 în contextul definiției acceptate internațional a negării și a denaturării Holocaustului (*supra*, pct. 47), Curtea observă că constatările Curții Supreme de Justiție (și anume, că numai trupele germane au dus la îndeplinire pe teritoriul României acțiuni împotriva evreilor și că R.D. a respectat doar ordinele emise de un superior) pot fi văzute în mod obiectiv ca scuze sau eforturi de a dilua răspunderea și de a arunca vina pe o altă națiune pentru Holocaust contrar faptelor istorice bine stabilite — toate acestea fiind elemente ale negării și ale denaturării Holocaustului.

151. În această privință, Curtea reamintește ampla sa jurisprudență în cauze privind libertatea de exprimare în legătură cu declarațiile publice de negare a Holocaustului sau cu alte declarații legate de crimele naziste, precum și cu declarațiile sau publicațiile care denigrează un grup etnic sau reputația înaintașilor. Un rezumat al acestei jurisprudențe poate fi găsit în cauzele *Perinçek* (citată anterior, pct. 200-225) și *Pastörs împotriva Germaniei* (nr. 55.225/14, pct. 36-38, 3 octombrie 2019). În aceste cauze, Curtea a reținut că, având în vedere rolul și experiența lor istorică, statele care au experimentat ororile naziste pot fi considerate ca având o răspundere morală specială de a se distanța de atrocitățile în masă săvârșite de națiști [a se vedea *Pastörs*, citată anterior, pct. 48; *Perinçek*, citată anterior, pct. 242-243; *Nix împotriva Germaniei* (dec.), nr. 35.285/16, 13 martie 2018]. În temeiul acestei motivări, Curtea a concluzionat în cauzele menționate mai sus că declarațiile (care au fost înțelese de instanțele naționale ca reprezentând o negare a dimensiunii exterminării în masă a evreilor, așa cum a fost raportată de istorici) au afectat demnitatea evreilor astfel încât au justificat un răspuns de drept penal; de aceea, pedeapsa de 8 luni de închisoare (cu suspendare condiționată) primită de autorul declarațiilor respective nu a depășit marja de apreciere a autorităților (a se vedea *Pastörs*, citată anterior,

pct. 48). Deși cauzele sus-menționate care implică declarații antisemite sau negarea Holocaustului au determinat exercițiul de echilibrare care trebuie făcut între drepturile concurente din Convenție ale persoanelor particulare, a *fortiori*, Curtea consideră că acele principii sunt aplicabile și în speță, unde presupusele acte discriminatorii au fost săvârșite de autoritățile statului.

152. Cu privire la contextul internațional al condamnărilor inițiale și al achităților ulterioare, Curtea observă că, în conformitate cu acordul internațional semnat în 1945 (*supra*, pct. 32), România a fost obligată să pună capăt tuturor organizațiilor fasciste de pe teritoriul său, să abroge legislația și măsurile discriminatorii și să rețină și să trimită în judecată pe cei acuzați de crime de război. Obligația de a reține, a urmări penal și a trimite în judecată pe suspecții de crime de război și crime împotriva umanității — care sunt printre cele mai grave crime în dreptul internațional — exista și încă există în dreptul internațional în general; obligația aceasta izvorăște din diverse documente internaționale (*supra*, pct. 51-57) și din normele dreptului umanitar internațional cutumiar (*supra*, pct. 58). În acest sens, Curtea reamintește că a hotărât anterior că, atunci când analizează obiectul și scopul dispozițiilor Convenției, ia în considerare totodată și contextul de drept internațional al problemei juridice pe care o examinează; normele de drept internaționale sau naționale comune ale statelor europene reflectă o realitate pe care Curtea nu o poate ignora atunci când este chemată să ofere clarificări privind domeniul de aplicare al unei dispoziții din Convenție pe care mijloace de interpretare mai convenționale nu i-au permis să îl stabilească cu un grad de certitudine suficient (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Opuz împotriva Turciei*, nr. 33.401/02, pct. 184, 9 iunie 2009).

153. Cu privire la pretinsa omisiune de a informa publicul sau pe reclamanți despre inițierea recursurilor în anulare și despre achitări, Curtea observă (în mod similar reclamanților — *supra*, pct. 134) că rejudecările au privit o chestiune de interes public considerabil — și anume răspunderea pentru Holocaust; în consecință, publicul larg și, prin urmare, și reclamanții (ca supraviețuitori ai Holocaustului) ar fi trebuit informați despre procese și rezultatul lor. Mai mult, principiile internaționale care existau deja la momentul rejudecărilor menționează că victimele infracțiunilor trebuie să fie informate de faptul că a fost declanșat un proces și despre evoluția cauzelor lor și trebuie să aibă acces la justiție și la asistență adecvată (*supra*, pct. 64). Totuși, Curtea reține că nu a fost prezentată nicio probă că s-a făcut un anunț public sau că a avut loc o dezbatere publică despre procesul respectiv până la conferința INSHR-EW din 2016 (*supra*, pct. 23 și 123-126). Mai mult, dosarele legate de condamnările inițiale din 1953 și 1957 și dosarele legate de procesele de rejudecare au fost ținute de serviciile secrete chiar și după căderea regimului comunist și ulterior de CNSAS (*supra*, pct. 17), fiind impuse condiții restrictive asupra posibilității accesului din exterior (*supra*, pct. 38-41). În plus, primele încercări ale reclamanților de a avea acces la dosarele menționate au fost refuzate de autoritățile relevante fără a se oferi nicio justificare rezonabilă (*supra*, pct. 24-28). Este adevărat, așa cum a observat Guvernul, că reclamanților în cele din urmă li s-a permis accesul la dosare; totuși, aceasta s-a întâmplat doar după încercări anterioare fără succes din partea acestora. În plus, niciodată nu a avut loc o explicație publică oficială sau o dezbatere despre depunerea cererii de redeschidere a procesului de către procurorul general în lipsa oricăror motive relevante sau despre achitățile ulterioare.

154. În concluzie, Curtea constată că autoritățile nu au adus niciodată în mod oficial achitățile în atenția publicului (*supra*, pct. 123-126). Reclamanții au aflat din întâmplare despre acestea, mulți ani după ce avuseseră loc. Mai mult, hotărârile

pronunțate ca rezultat al rejudcărilor din 1998 și 1999 nu au fost accesibile publicului, iar reclamanților le-a fost refuzat inițial accesul la hotărârile respective. Curtea consideră că aceste elemente, împreună cu constatările și motivarea oferită de Curtea Supremă de Justiție pentru deciziile sale de reabilitare (*supra*, pct. 148-150), au putut în mod legitim să provoace reclamanților sentimente de umilire și vulnerabilitate și le-au cauzat traume psihice.

155. Considerentele de mai sus sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că, în lumina cauzei în ansamblu, autoritățile naționale nu au prezentat motive relevante și suficiente pentru acțiunile lor care au dus la revizuirea unor condamnări istorice pentru infracțiuni legate de Holocaust în lipsa unor noi probe și prin reinterprețarea faptelor stabilite istoric și prin negarea răspunderii funcționarilor statului pentru Holocaust (în contradicție cu principiile dreptului internațional). Prin urmare, acțiunile autorităților au fost excesive și nu sunt justificate ca „necesare într-o societate democratică”.

156. În consecință, a existat o încălcare a art. 8 din Convenție coroborat cu art. 14.

III. Cu privire la celelalte pretinse încălcări ale Convenției

157. În sfârșit, reclamanții s-au plâns că refuzul autorităților de a le acorda accesul la dosarele din recursurile în anulare le-a încălcat dreptul de acces la o instanță în sensul art. 6 § 1 din Convenție. Aceștia s-au mai plâns și că atitudinea sus-menționată a autorităților a constituit discriminare pe motivul originii lor etnice, cu încălcarea garanțiilor stabilite la art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

158. Curtea consideră că, în lumina tuturor elementelor de care dispune și în măsura în care aspectele invocate sunt de competența sa, aceste capete de cerere fie nu întrunesc condițiile de admisibilitate prevăzute la art. 34 și 35 din Convenție, fie nu indică nicio aparentă încălcare a drepturilor și a libertăților consacrate în Convenție sau în protocoalele la aceasta. Așadar, trebuie să fie declarate inadmisibile.

IV. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

159. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

160. Reclamanții nu au solicitat nicio reparație cu titlu de prejudiciu material sau moral. Aceștia au susținut că problema din speță este o chestiune de principiu și că nicio reparație financiară nu ar putea fi corelată cu suferința mentală, umilirea și durerea psihică pe care le-au suportat din cauza acțiunilor statului. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nu este necesar să acorde o sumă în privința prejudiciului.

B. Cheltuieli de judecată

161. Reclamanții au pretins suma totală de 8.500 euro (EUR) după cum urmează: 316 EUR pentru cheltuielile poștale efectuate în vederea procedurii în fața autorităților interne și în fața Curții, susținute de facturi relevante, și 2.711 EUR pentru onorarii de asistență juridică efectuate în fața instanțelor naționale și a Curții, confirmate de copiile contractelor de reprezentare juridică și facturi în care se precizează „asistat de un apărător”, pentru procesele interne, și „redactarea cererii CEDO” și „reprezentare în fața instituției care a primit cererea”, în ceea ce privește procedura în fața Curții. Au solicitat de asemenea 5.473 EUR pentru cheltuielile efectuate de CRJ atunci când i-a reprezentat pe reclamanți în fața autorităților naționale și în fața Curții.

162. Guvernul a susținut că cererea era excesivă și nejustificată, deoarece contractele de reprezentare juridică nu precizează ce fel de muncă a efectuat avocatul.

163. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde suma de 8.500 EUR pentru toate cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamanți cu titlu de impozit.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA:

1. declară, cu majoritate, admisibil capătul de cerere în temeiul art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție și inadmisibile celelalte capete de cerere;

2. hotărăște, în unanimitate, că a fost încălcat art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție;

3. hotărăște, în unanimitate,

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților 8.500 EUR (opt mii cinci sute euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamanți, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, sumă care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru cheltuielile de judecată;

(b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 23 aprilie 2024, în conformitate cu art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

PREȘEDINTE
GABRIELE KUCSKO-STADLMAYER

Grefier,
Andrea Tamietti

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, la prezenta hotărâre se anexează opinia separată a judecătorului Rădulețu, la care au subscriș judecătorii Vehabović și Guerra Martins.

G.K.S.
A.N.T.



OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ

a judecătorului Rădulețu, la care au subscris judecătorii Vehabović și Guerra Martins

1. Deși am votat pentru constatarea încălcării art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție, nu pot fi de acord cu majoritatea atunci când aceasta susține că Curtea nu are jurisdicție *ratione temporis* pentru a analiza cererea în temeiul art. 3. După părerea mea, Curtea este competentă în esență, deoarece faptele contestate în cerere, și anume redeschiderea proceselor și achitățile ulterioare ale făptuitorilor, au avut loc în 1998 și 1999, după mai mulți ani de la intrarea în vigoare a Convenției pentru România (20 iunie 1994). Nu pot face speculații despre faptul dacă Curtea ar fi constatat o încălcare a art. 3 în cazul în care ar fi evaluat fondul unei astfel de cereri. Ce doresc să subliniez aici este doar că Curtea ar fi trebuit să-și afirme competența temporală în problema respectivă.

2. În acest context, contrar opiniei majorității, consider că constatările Curții din *Janowiec și alții împotriva Rusiei* [MC], nr. 55.508/07 și 29.520/09, CEDO 2013] nu au relevanță în speță. Cele două teste pe care Curtea le-a dezvoltat sau le-a clarificat în cauză — testul „legătura reală” și testul „valori ale Convenției” — nu sunt potrivite aici. Mai multe argumente pot fi prezentate în această privință.

3. În *Janowiec și alții*, evenimentul declanșator era o crimă de război săvârșită de serviciile secrete sovietice în 1940 împotriva prizonierilor de război polonezi. Niciun proces penal al autorilor unei crime de asemenea proporții nu a fost vreodată ținut ulterior, nici înainte, nici după data intrării în vigoare a Convenției („data critică”) în privința Federației Ruse. Au fost efectuate anumite anchete penale după 1990, însă au fost întrerupte brusc în 2004. În plus, reclamanții din speță au fost numai rudele victimelor.

În prezenta cauză, cu toate acestea, situația este în mod clar diferită. Crimele împotriva umanității și crimele de război au fost săvârșite împotriva comunității evreiești, mai ales în 1941 și 1942, de autoritățile militare și civile române (inclusiv un pogrom la Iași în iunie și iulie 1941, când peste 13.000 de evrei au murit, și plasarea populației evreiești în ghetouri în așteptarea deportării în Transnistria). Cei doi reclamanți, spre deosebire de *Janowiec*, sunt supraviețuitori ai acelor crime atroce, nu doar rude ale victimelor. Aceștia au acum 97 și 95 de ani.

4. Spre deosebire de fosta Uniune Sovietică în *Janowiec*, statul român a recunoscut, într-o anumită măsură, implicarea sa în aceste crime în septembrie 1944 și apoi a desfășurat veritabile cercetări penale care au stabilit răspunderea penală a principalilor făptuitori. În acest context, începând din 1945, au avut loc mai multe procese importante. Fostul prim-ministru, Ion Antonescu, împreună cu unii dintre miniștrii săi și cu guvernatorul civil al Transnistriei, au fost condamnați și executați în 1946 pentru diverse infracțiuni, inclusiv cele săvârșite împotriva populației evreiești în Moldova și în Transnistria. Ca parte a acestui efort de *justiție tranzițională*, doi dintre liderii militari implicați în evenimentele menționate mai sus — R.D. și G.P. — au fost judecați între 1953 și 1957, declarați vinovați

pe fond pentru acele infracțiuni și condamnați la închisoare. Prin urmare, spre deosebire de fosta Uniune Sovietică în *Janowiec*, statul român nu numai că a recunoscut infracțiunile și implicarea sa prin intermediul agenților săi, ci a și investigat, urmărit penal, judecat și condamnat persoanele care le-au săvârșit, într-o perioadă de timp rezonabilă, după Cel de-Al Doilea Război Mondial. În concluzie, din perspectiva victimelor, s-a făcut dreptate la momentul respectiv, dreptul lor la adevăr a fost respectat și statul și-a respectat obligațiile procedurale în această privință, așa cum emanau din dreptul național și internațional.

5. Rezultă că, atunci când România a ratificat Convenția la 20 iunie 1994, aceste infracțiuni erau deja demult investigate și făptuitorii condamnați. Hotărârile penale definitive pronunțate de instanțele naționale între 1953 și 1957 erau aplicabile la data critică (20 iunie 1994), asigurând astfel principiul securității juridice.

6. Spre deosebire de *Janowiec*, reclamanții din această cauză nu au contestat niciun aspect al hotărârilor din 1953-1957 sau orice altă acțiune ori inacțiune a autorităților naționale care a avut loc anterior datei ratificării Convenției. Dimpotrivă, cererea lor s-a concentrat exclusiv pe rejudecarea și achitarea ulterioară a lui R.D. și G.P. de Curtea Supremă de Justiție în 1998 și 1999, după mai mulți ani de la intrarea în vigoare a Convenției pentru România. Reclamanții s-au plâns în mod special de redeschiderea proceselor după data critică, de rezultatele lor și de faptul că acestea au fost ținute secrete. Prin urmare, actele contestate în temeiul art. 3 au avut loc în întregime după data critică, nu anterior. Înainte de 20 iunie 1994, statul român luase toate măsurile cerute în temeiul dreptului național și internațional: judecase, condamnase și pedepsise pe cei doi făptuitori individuali.

7. Pentru toate aceste motive, consider că hotărârea *Janowiec* nu se poate aplica și, în consecință, cele două teste dezvoltate sau clarificate în aceasta nu se pot utiliza în prezenta cauză. Pare destul de clar că, în speță, Curtea are competență temporală, deoarece redeschiderea proceselor și achitățile ulterioare au avut loc în întregime după data critică. În acest context, data crimelor de război și a crimelor împotriva umanității nu este relevantă întrucât, la data critică (20 iunie 1994), statul român își îndeplinise toate obligațiile pozitive procedurale relevante în temeiul dreptului național și internațional. În plus, așa cum s-a menționat mai sus, cei doi reclamanți s-au concentrat exclusiv pe cele două achitări din 1998 și 1999. În acest context, Curtea ar fi trebuit să constate că avea jurisdicție *ratione temporis* pentru a examina plângerile formulate de reclamanți în temeiul art. 3 considerat separat și coroborat cu art. 14 din Convenție.

ACTE ALE CAMEREI CONSULTANȚILOR FISCALI

CAMERA CONSULTANȚILOR FISCALI

HOTĂRÂRE**privind convocarea Conferinței ordinare anuale a Camerei Consultanților Fiscali**

În temeiul prevederilor art. 20 și 22 din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Consultanților Fiscali, aprobat prin Hotărârea Consiliului superior al Camerei Consultanților Fiscali nr. 3/2022, cu modificările și completările ulterioare,

Consiliul superior al Camerei Consultanților Fiscali, întrunit în ședința din 26 februarie 2025, h o t ă r ă ș t e:

Art. 1. — Se convoacă Conferința ordinară anuală a Camerei Consultanților Fiscali, cu prezență fizică a membrilor cu drept de vot, pentru data de 29 aprilie 2025, denumită în continuare *conferința*.

Art. 2. — La lucrările conferinței pot participa toți membrii Camerei Consultanților Fiscali care nu înregistrează obligații restante față de Camera Consultanților Fiscali la data-limită stabilită pentru înscriere la conferință potrivit prezentei hotărâri, respectiv:

a) au depus toate declarațiile de activitate cu termen de depunere până în anul 2024 inclusiv;

b) nu înregistrează obligații de plată neachitate cu termen de scadență până în anul 2024 inclusiv;

c) nu înregistrează restante la orele de pregătire profesională stabilite în obligația acestora, conform normelor legale emise de Camera Consultanților Fiscali, până în anul 2024 inclusiv.

Art. 3. — Înscrierea în vederea participării la conferință a membrilor cu drept de vot se poate face până la data de 22 aprilie 2025, pe site-ul Camerei Consultanților Fiscali, prin completarea formularului de înscriere.

Art. 4. — Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Camerei Consultanților Fiscali,
Dan Manolescu

București, 3 martie 2025.
Nr. 4.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR



„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.

Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.

Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

